HÎNKER

Asta Yekemîn

Ronayî Onen
Samî Tan
Mevlut Aykoç
Sadik Varli

ENSTÎTUYA KURDÎ
STENBOL 1992

Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê 48
Rêzeya Perwerdehiyê 7

Hînker - Asta Yekemîn Ronayî Onen, Samî Tan, Mevlut Aykoç, Sadik Varli

Berg & Rûpelsazî Aysel Çetin
Wênekêş Şafak Liya
Wêneyê li ser berg (Surên Amedê) Ji arşîva DÎHA'yê

Çapa Yekem Sermawez 2008

Çapxane Berdan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit.
C-Blok No: 215-216 Topkapı/İST
Tel: (0212) 613 12 11

ISBN 978-975-6282-45-8

© Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê

ZEND BİLİM KÜLTÜR EĞİTİM BASIN YAYIN LTD. ŞTİ.
Mesihpaşa Mah. Ordu Cad. Hadi Han, No: 305/5 Eminönü - İST
Tel: (0212) 518 70 42 Fax: (0212) 518 70 43

Web www.enstituyakurdi.org **E-Mail** info@enstituyakurdi.org

HÎNKER

Asta Yekemîn

Ronayî Onen | Samî Tan
Mevlut Aykoç | Sadik Varli

ENSTÎTUYA KURDÎ YA STENBOLÊ

NAVEROK Û PLAN

UNÎTE	MIJAR	RÊZIMAN	ARMANC	PEYV, ALAV Û NAVGÎN
1 NASÎN	A-Hevnasîn 4-5 B-Rojbaş 6 C-Alfabe 7 D-Nasîna kes û tîştan 8-11 E-Rêziman 1-Cînavkên kesane 12 2-Qertafên kesane 12 3-Cînavkên kesane yên tewandî 12 4-Cînavkên şanîdanê yên xwerû 12 5-Cînavkên pirsiyarî yên xwerû 13 **UNÎTE 1- SPARTEK 13-15**	1-Cînavkên kesane 2-Qertafên kesane 3-Cînavkên kesane yên Tewandî 4-Cînavkên şanîdanê yên xwerû 5-Cînavkên pirsiyariyê yên xwerû	1-Dê bi vê unîteyê hînî hin hevokên bingehîn bibin. 2-Dê bikaribin xwe bidin nasîn û hevalên xwe nas bikin.	1-Navên alav û navgînên di fêrgehê de
2 MALBAT	A-Danasîna ferdên malbatê 16 B-Hejmar 17 C-Hene/Heye 18 D-Danasîna Xizman 19-21 E-Danasîna heval û hogiran 22 F-Kar û Pîşe 23-25 G-Rêziman 1-Qertafên nebinavkirinê 26 2-Veqetandekên binavkirî 26 3- Veqetandekên nebinavkirî 26 **UNÎTE 2- SPARTEK 27-30**	1-Qertafên nebinavkirinê 2-Veqetandekên binavkirî 3- Veqetandekên nebinavkirî	1-Dê hewl bidin ku peyv û hevokên bi hevaltî, dostî û xizmantiyê ve girêdayî nas bikin. 2-Dê hejmaran hîn bibin.	1-Navê xizman 2-Hejmar 3-Navê pîşeyan
3 DEM Û SAL	A-Dem 1-Demsal 31 2-Navên Mehan 32 3-Navên Rojan 32 4-Danên Rojan 32 B-Roj, Cîhan û hîv 32 C-Rojeke Dîlanê 33 D-Bernameya Dîlanê ya heftane 34-35 E-Rêziman 1-Dema Niha 36 2-Tewang 37 **UNÎTE 3- SPARTEK 38-41**	1-Dema Niha 2-Tewang	1-Dê navên demsal, meh, roj û danên rojê hîn bibin. 2-Dê hinek peyv û têgihên bi roj, cîhan û hîvê ve girêdayî hîn bibin.	1-Navê roj, meh û danên rojê 2-Peyvên rojane têne bikaranîn
4 PÊDIVÎ	A-Li Malê 1-Danên Xwarinê 42 2-Daxwazên Dilşayê ji Dîlanê 43 3-Biçe Dikanê 43 B-Rêziman 1-Raweya Fermanî 44 C-Li Sûkê 1-Navên sebze û fêkiyan 45 2-Rodî Fêkiyan dikire 46 3-Kiriyarî 47 D-Cil û Berg 48 1- Li firoşgeha cil û bergan 49 2- Evîn li fîstanekî biçûktir digere. 51 E-Rêziman 1-Payeya Rengdêran 51-52 2-Raweya Xwestekî 53 3-Hejmar 53 **UNÎTE 4-SPARTEK 54-56**	1-Payeya Rengdêran 2-Raweya Xwestekî 3-Hejmar	1-Dê peyv û hevokên bi jiyana rojane ve girêdayî hîn bibin. 2-Dê navê sebze, fêkî û cil û bergan hîn bibin. 3-Dê hewl bidin ku sûkê nas bikin.	1-Navê Sebze û fêkiyan 2-Navê cil û bergan

NAVEROK Û PLAN

UNÎTE	MIJAR	RÊZIMAN	ARMANC	PEYV, ALAV Û NAVGÎN
5 JIYAN	A-Serê Sibê 57 B-Di rê de 58 C-Li dibistanê 1-Bernameya Hefteyî 59 2-Di fêrgehê de 60 D-Çûna Sînemayê 61 E-Saet 62 F-Rêziman 1-Dema bê 63 UNÎTE 5- SPARTEK 64-66	1-Dema bê	1-Dê hewl bidin ku peyv û hevokên rojane têne bikaranîn hîn bibin. 2-Dê saetê nas bikin û bikaribin saetê bipirsin û pirsên di der barê saetê de bibersivînin.	1-Navên wane û navgînên di dibistanê de
6 HOBÎ	A-Çûna Şanoyê 67 B-Guhdariya Muzîkê 68-69 C-Werzîş 70-71 D-Rêziman 1-Lêkera Karînê 72 E-Ez dikarim avjeniyê bikim 73 F-Azad çû Pirtûkxaneyê 74 G-Geşt û Seyran 75 H-Rêziman 1-Dema boriya têdeyî 76 UNÎTE 6- SPARTEK 77-79	1- Lêkera karîn 2- Dema boriya têdeyî	1-Dê peyv, têgih û hevokên der barê şano, muzîk, geşt û seyran û werzîşê de hîn bibin û di jiyana rojane de bi kar bînin.	1-Peyvên di muzîk, şano û werzîşê de têne bikaranîn.
7 CÎH Û WAR	A-Cîhan 80 B-Bajar 81 C-Taxa me 82 D-Avahiya me 83 E-Odeya Hêlîne 84 F-Rêziman 1-Daçek 85 2-Peyvsazî 85 UNÎTE 7- SPARTEK 86-90	1-Daçek 2-Peyvsazî	1-Dê peyv, têgih û hevokên têkildarî cîhan û bajêr hîn bibin û hewl bidin ku bi kar bînin. 2-Dê alavên di avahî û malê de hîn bibin û di jiyana rojane de bi kar bînin.	1-Hinek peyvên di jiyana bajarvanî, tax û malê de têne bikaranîn. 2-Navên alavên di malê de.
8 PÊŞKETIN	A-Têkberên elektronîk 95 1-Nasîna peyvan 96 2-Kirîna têkberan 3-Li malê têkberên elektronîk 97 B-Kompîtur û înternet 98 C- Weşana bi kurdî 1-Kî dizane? 99 2-Çapemeniya kurd 100 3-Radyo 101 4-Televîzyon 102 D-Rêziman 1-Dema boriya dûdar 103 2-Avaniya tebatî 104 UNÎTE 8- SPARTEK 105-107	1-Dema boriya dûdar 2-Avaniya tebatî	1-Dê navên têkberên elektronîk hîn bibin. 2-Dê der barê pêşketinê de bibin xwedî agahî. 3-Dê peyv, têgih û hevokên bi kompîtur û înternetê ve têkildar hîn bibin. 4-Dê der barê çapemeniya kurd de bibin xwedî agahî.	1-Navên têkberên elektronîk. 2-Peyvên di çapemeniyê de têne bikaranîn.

unîte 1 NASÎN

- hevnasîn
- rojbaş
- alfabe
- nasîna kes û tiştan
- rêziman

A- Hevnasîn

1- Navê te çi ye? Navê min … e/ye.

Dîlan Rojbaş! Navê min Dîlan e. Navê te çi ye ?
Azad Rojbaş! Navê min Azad e.

2- Tu ji ku derê yî? Ez ji ……. me.

Dîlan Tu ji ku derê yî?
Azad Ez ji Amedê me. Lê tu?
Dîlan Ez jî ji Wanê me.

3- Tu çawa yî? Ez baş im.

Diyar Rojbaş Azad tu çawa yî?
Azad Zor spas, ez baş im. Lê tu?
Diyar Spas, ez jî baş im.

4- Cihên vala dagirin.

Azad	Rojbaş Dîlan tu .... yî?
Dîlan	Rojbaş Azad, ... baş im, tu çawa ....?
Azad	Ez jî baş ...., zor spas. Ev hevala min e. .... wê Hêlîn e.
Dîlan	Merheba Hêlîn, tu çawa yî?
Hêlîn	Ez baş im, spas.
Dîlan	Hêlîn tu ji .... derê yî?
Hêlîn	Ez .... Mêrdînê me.
Dîlan	Ez bi nasîna te kêfxweş bûm.
Hêlîn	Ez jî.

5- Vê diyalogê bixwînin û bi hev re li ser bixebitin.

Azad	Rojbaş! Navê min Azad e. Navê te çi ye?
Dîlan	Rojbaş! Navê min Dîlan e.
Azad	Tu ji ku derê yî Dîlan?
Dîlan	Ez ji Wanê me. Lê tu?
Azad	Ez jî ji Agiriyê me.
Dîlan	Ez bi nasîna te kêfxweş bûm.
Azad	Ez jî.

6- Valahiyen li jêr dagirin.

Azad	Rojbaş navê .... çi ye?
Hêlîn	Rojbaş navê ...... Hêlîn e. .... te çi ye?
Azad	Navê min .... e.
Hêlîn	Tu ji .... derê yî?
Azad	Ez .... Amedê me. Lê tu?
Hêlîn	.... ji Mêrdînê me.

7- Li gorî xwe valahiyên li jêr dagirin.

Navê te çi ye?
Navê min .... e/ye.
Tu ji ku derê yî?
Ez ji .... me.

8- Du heval bên bal hev cihên vala li gorî xwe dagirin.

A	Rojbaş, navê min .... e/ye. Navê te çi ye?
B	Rojbaş, navê min ....e/ye.
A	Tu ji ku derê yî?
B	Ez ji .... me. Lê tu?
A	Ez ji .... me.
B	Ez bi nasîna te kêfxweş bûm.
A	Ez jî.

B- Rojbaş

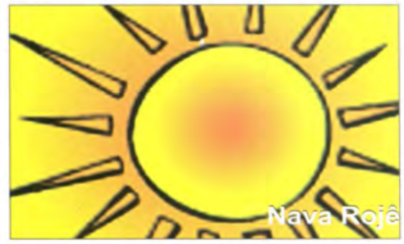

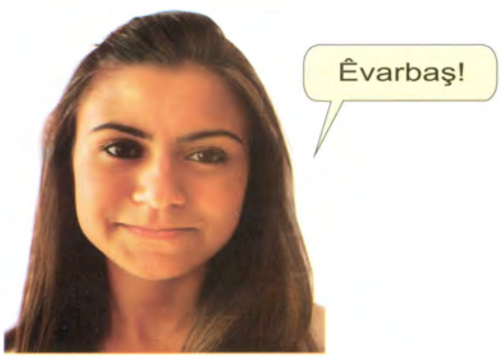

C- Alfabe

Tîpên girdek

A B C Ç D E Ê F G H I Î J K L M N O P Q R S Ş T U Û V W X Y Z

Tîpên hûrdek

a b c ç d e ê f g h i î j k l m n o p q r s ş t u û v w x y z

Tîpên dengdar

b c ç d f g h j k l m n p q r s ş t v w x y z

Tîpên dengdêr

a e ê i î o u û

Pevdeng

xw

A a	agir, av, ax
B b	bar, ber, aborî
C c	cîran, îcar, cil
Ç ç	çav, çar, çêr
D d	dev, derî adar
E e	erd, zer, ewr
Ê ê	êzing, êvar, kêr
F f	find, berf, heft
G g	gore, gul, agir
H h	herî, hest, guh
I i	incas, diran, bivir
Î î	îsot, dîk, derî
J j	jin, jûjî, roj
K k	kevok, hêk, kum
L l	lepik, lêv, pel
N n	nan, hinar, ken
O o	ol, por, to
P p	pel, ap, dapîr
R r	roj, tor, şêr
S s	sêv, hesin, tas
Ş ş	şeh, şimik, aş
T t	tav, tembûr, xet
U u	utî, gul, du
Û û	ûr, şûr, tû
V v	vizik, av, çav
W w	werdek, dew, kew
X x	xelat, ax, xanî
Y y	yek, keya, yar
Z z	zik, kezik, kezî
X W	xwarin, vexwarin, xwê

D- Nasîna kes û tiştan

1- Ev / ew kî ye?

Ev Azad e.

Ev Dîlan e.

Ew kî ye?

Ew Rojda ye.

2- Ev / ew çi ye?

Ev kompîtur e.

Ew kursî ye.

Ev → (nêzîk) Ew → (dûr)

Ev kursî ye.

Ev mase ye.

Ew kursî ye.

Ew mase ye.

3- Navên van tiştan li bin wan binivîsin.

lênûsk	kursî	jêbir	nexşe	kaxiz	qelemtraş	pênûsdank	kilspî
pênûs	dep	çente	rastkêş	demjimêr	ferheng	pirtûk	

1)......................

2)......................

3)......................

4)......................

5)......................

6)......................

7)......................

8)......................

9)......................

10)......................

11)......................

12)......................

13)......................

14)......................

4- Ew Azad e?

Ew Azad e?
Erê, ew Azad e.

Ew Bermal e?
Na, ew ne Bermal e. Ew Dîlan e

Navê te Azad e?
Erê, navê min Azad e.
Navê te Lezgîn e?
Na, navê min ne Lezgîn e. Navê min Ferzende ye.

E- Rêziman

Cînavk

1- Cînavkên kesane yên xwerû

Ez
Tu
Ew
Em
Hûn
Ew

2- Qertafên kesane

-im/me
-î/yî
-e/ye
-in/ne
-in/ne
-in/ne

Mînak

Ez	têr	im.
Tu		î.
Ew		e.
Em		in.
Hûn		in.
Ew		in.

Ez	birçî	me.
Tu		yî.
Ew		ye.
Em		ne.
Hûn		ne.
Ew		**ne.**

Ez Berdan **im**.
Ez Gulê **me**.
Tu Zozan **î**.
Tu Zînê **yî**.
Ew xwendekar **e**.
Ew mamoste **ye**.
Em xwendekar **in**.
Em mamoste **ne**?
Hûn xwendekar **in**?
Hûn mamoste **ne**.
Ew xwendekar **in**.
Ew mamoste **ne**.

3- Cînavkên kesane yên tewandî

Min
Te
Wî (nêr)
wê(mê)
Me
We
Wan

Mînak

Bavê **min** mamoste ye.
Xalê **te** ajokar e.
Apê **wî** hunermend e.
Xalê **wê** ajokar e.
Karê **me** baş e.
Hevalên **we** parêzer in.
Ev xwîşka **wan** e.

4- Cînavkên şanîdanê yên xwerû

Ev (nêzîk)	**Ew (dûr)**
Ev pênûs e.	Ew rojname ye.
Ev pênûs in.	Ew rojname ne.

5- Cînavkên pirsiyarî yên xwerû

Kî

Ez **kî** me?
Tu **Zozan** î.
Tu **kî** yî?
Ez **Gulê** me.
Ew **kî** ye?
Ew **Zîlan** e.

Em **kî** ne?
Hûn **Azad û Dîlan** in.
Hûn **kî** ne?
Em **Bager û Zînê** ne.
Ew **kî** ne?
Ew **Bawer û Mem** in.

Tu kî yî?	Ez Piling im.
Tu kî yî?	Ez Hêja me
Ev kî ye?	Ev Rênas e.
Ev kî ye?	Ev Gulê ye.
Ew kî ye?	Ew Qenco ye.

Çi

Ev **çi** ye?
Ev **lênûsk** e.
Ev **çi** ne?
Ev **jêbir** in.

Ew **çi** ye?
Ew **dep** e.
Ew **çi** ne?
Ew **çente** ne.

A - Xebata li ser peyvan

1- Li gorî wêneyan xaçepirsê dagirin.

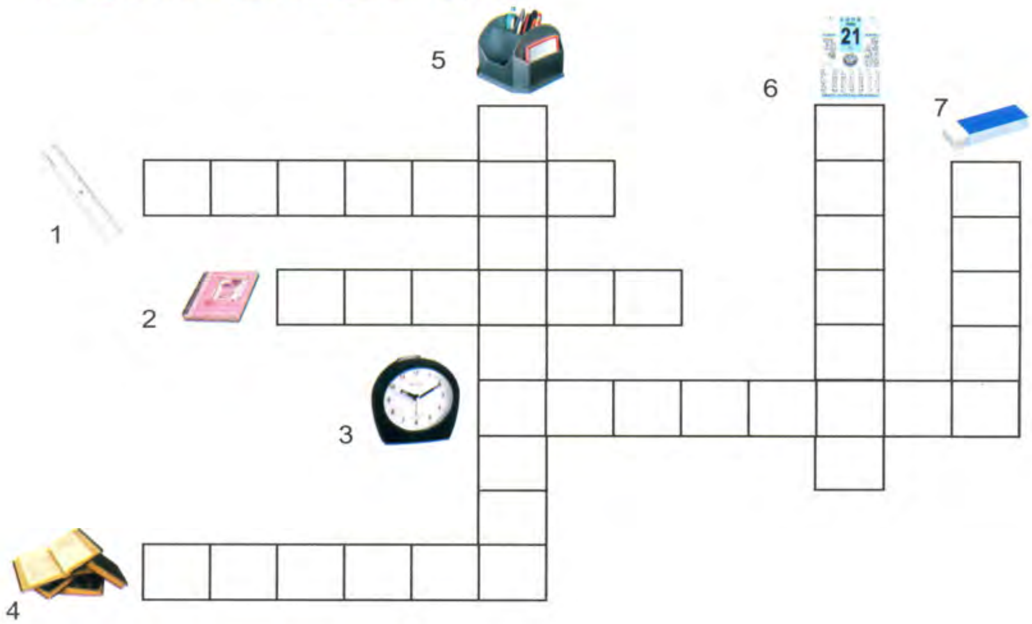

2- Nêçîra peyv û komepeyvan

1. ŞEVBAŞ..........................
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....

A	**Ş**	**E**	**V**	**B**	**A**	**Ş**	T	Ş	D
P	I	R	T	Û	K	O	U	E	A
M	O	I	R	O	J	B	A	Ş	U
A	E	C	D	Ç	F	R	T	L	X
M	Û	D	A	M	A	S	E	Ê	Y
O	L	Ê	N	Û	S	K	K	T	J
S	X	W	E	N	D	E	K	A	R
T	R	A	Y	W	K	L	M	D	T
E	K	I	L	S	P	Î	K	L	D
B	I	X	J	Ê	B	I	R	T	E
A	O	E	S	P	A	S	S	I	P

B- Bikaranîna zimên

1- Cihên vala dagirin.

Perwîn Rojbaş!. .... min Perwîn ...... Navê te ... ye?
Pêlîn Navê .... Pêlîn e!
Perwîn Pêlîn tu ji ...... derê ......?
Pêlîn Ez ..... Mêrdînê ...... Lê tu?
Perwîn Ez ..... Çewlikê ......
Pêlîn Ez ..... nasîna te ...... bûm.
Perwîn Ez ......

2- Cihên vala dagirin.

Pelşîn Êvarbaş!
Perwîn ...., Pelşîn!
Pelşîn Tu .... yî?
Perwîn .... baş .... Lê tu?
Pelşîn .... jî .... im .

3- Hevokên her du koman ên hev temam dikin bigihînin hev.

1. Rojbaş!
2. Navê te çi ye?
3. Ez bi nasîna te kêfxweş bûm.
4. Tu çawa yî?
5. Tu ji ku derê yî?

a. Ez ji Rihayê me.
b. Ez jî.
c. Ez baş im.
d. Rojbaş !
e. Navê min Sernaz e.

1	2	3	4	5
d				

4- Cihên vala dagirin.

Dîlan Ev .... ye?
Azad Ev Lezgîn ......

Pelda Tu ...... yî ?
Pelşîn Ez .... im.

Dîlan Tu .... î ?
Azad Belê, ez Azad ......

Dîlan ....kî ye ?
Azad Ew Bêrîvan ......

Evîn Ew Rizgar e?
Şervan Na, ... ne ......e.

Dîlan .... kî ne ?
Azad Ew .... û Şervan in

5- Cihên vala dagirin.

Dîlan Ev ……. ye ?
Azad Ev mase ye.

Dîlan Ev ….. ye ?
Azad Ev lênûsk ......

Evîn Ev çi ……?
Şervan …… pênûs in.

Dîlan Ew çi…….?
Azad …….. pirtûk in.

Dîlan Ew çi …. ?
Azad ….. pênûs e.

6- Pirsên bersivên li jêr binivîsin.

Pirs	Bersiv
1…………….......……?	Navê min Berzan e.
2…………….......……?	Ez Berdan im.
3…………….......……?	Ez ji Wanê me.
4…………….......……?	Lezgîn ji Amedê ye.
5…………….......……?	Ew mizgeft e.
6…………….......……?	Ev lênûsk e.
7…………….......……?	Em ji Mêrdînê ne.
8…………….......……?	Ew Lezgîn e.
9…………….......……?	Ev Gulbîn e.
10…………….......…..?	Ew pirtûk in.

C- Hîndariyên rêzimanî

1- Cihên vala bi " e" an jî "ye" dagirin.

Rojda Navê min Rojda ....
Cindî Navê min Cindî ....
Dilêr Navê min Dilêr ....
Berfîn Navê min Berfîn ....
Besna Navê min Besna ....
Delal Navê min Delal ....

2- Cihên vala dagirin.

1. Ez nexweş im
2. Tu nexweş ……….
3. Ew nexweş …………
4. Em nexweş …………
5. Hûn nexweş …………
6. Ew nexweş …………..

3- Cihên vala dagirin.

1. Ez gundî me
2. Tu gundî ………….
3. Ew gundî …………….
4. Em gundî …………….
5. Hûn gundî …………...
6. Ew gundî …………….

unîte 2 MALBAT

‣ ferdên malbatê ‣ hejmar ‣ heye/hene ‣ xizm ‣ heval ‣ kar û pîşe ‣ rêziman

A- Danasîna ferdên malbatê

Malbata Dîlanê

Di mala me de heft kes hene. Diya min, bavê min, xwîşka min, birayê min, dapîr û bapîrê min û ez. Navê bavê min Rodî ye. Ew parêzer e. Navê diya min Dilşa ye. Ew bijîşk e. Navê birayê min Serhat e. Ew xwendekar e. Navê xwîşka min Pelîn e. Ew hîn piçûk e. Navê bapîrê min Qenco ye, navê dapîra min jî Xecê ye.

Pirsên jêrîn li gorî diyaloga jorîn bibersivînin.

1) Di mala Dîlanê de çend kes hene?

....

2) Rodî kî ye?

....

3) Navê diya Dîlanê çi ye?

....

4) Çend xwîşk û birayên Dîlanê hene?

....

5) Navê dapîra Dîlanê çi ye?

....

6) Qenco kî ye?

....

B- Hejmar

1 (yek)	2 (du)	3 (sê)	4 (çar)	5 (pênc)	6 (şeş)	7 (heft)	8 (heşt)	9 (neh)	10 (deh)

11 (yazdeh)	12 (dozdeh)	13 (sêzdeh)	14 (çardeh)	15 (pazdeh)	16 (şazdeh)	17 (hefdeh)

18 (hejdeh)	19 (nozdeh)	20 (bîst)	21 (bîst û yek)	22 (bîst û du)

1- Tu çend salî yî?

2- Pirsên jêrîn li gorî diyaloga li rex bibersivînin.

1. Hêlîn çend salî ye?

....

2. Dîlan çend salî ye?

....

3- Du heval bên bal hev diyaloga li jêr li gorî xwe dagirin.

A ...., tu çend salî yî?

B Ez .... salî me. Lê tu?

A Ez .... salî me.

C- Heye / Hene

1- Çend xwîşk û birayên te hene?

Diyar Çend xwîşkên te hene?
Azad Sê xwîşkên min hene.
Diyar Çend birayên te hene?
Azad Birayekî min heye. Çend xwîşk û birayên te hene?
Diyar Xwîşkek û du birayên min hene.

Pirsên jêrîn li gorî diyaloga jorîn bibersivînin.

1. Çend xwîşkên Azad hene?
   ....
2. Çend birayên Azad hene?
   ....
3. Çend xwîşk û birayên Diyar hene?
   ....

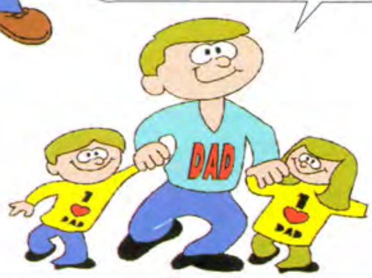

D- Danasîna xizman

1- Xizmên Dîlanê

Ev diya min e.
Navê wê Dilşa ye.

Ev bavê min e.
Navê wî Rodî ye.

Ev birayê min e.
Navê wî Serhat e.

Ev xwîşka min e.
Navê wê Pelîn e.

Ev xaltîka min e.
Navê wê Evîn e.

Ev bapîrê min e.
Navê wî Qenco ye.

Ev dapîra min e.
Navê wê Xecê ye.

Ev meta min e.
Navê wê Kewê ye.

Ev dotmama min e.
Navê wê Xunav e.

Ev apê min e. Navê
wî Ferzende ye.

Ev xalê min e.
Navê wî Sertac e.

2- Cihên vala li gorî agahiyên her du rûpelên pêşîn dagirin.

bûra	tî	hevjîn	bapîr	birazî
bûk	nevî	xwarzî	xwîşk	

1) Qenco .... Dîlanê ye.

2) Serhat ..... Ferzende ye.

3) Dilşa .... Xecê ye.

4) Sertac .... Rodî ye.

5) Pelîn .... Qenco ye.

6) Dîlan .... Sertac e.

7) Kewê .... Rodî ye.

8) Ferzende .... Dilşayê ye.

9) Xecê .... Qenco ye.

E- Danasîna heval û hogiran

1- Azad fêrgeh û hevalên xwe dide nasîn

Navê min Azad e. Ez hejdeh salî me. Niha ez xwendekarê dibistana amadehiyê me. Îsal ez di pola çaremîn de me. Di fêrgehê de em sih û pênc kes in. Hevdeh keç û hejdeh kur in. Ji bo her waneyê mamosteyek heye. Mamosteyê pola me Dildar e. Ew mamosteyê muzîkê ye. Ew pir jîr e. Di polê de hevala min a herî baş Dîlan e. Ew berpirsa fêrgeha me ye.

Pirsên jêrîn li gorî nivîsa jorîn bibersivînin.

1. Azad çend salî ye?

....

2. Azad di pola çendemîn de ye?

....

3. Di fêrgeha Azad de çend kes hene?

....

4. Berpirsa fêrgehê kî ye?

....

F- Kar û pîşe

Ez mamoste me.

Ez endazyar im.

Ez karker im.

Ez bijîşk im.

Ew avahîsaz e.

Ew wênekêş e.

1- Delal kar û pîşeyên xizmên xwe dide nasîn.

Navê min Delal e. Ez xwendekar im. Ez deh salî me. Diya min mamoste ye. Navê wê Sosin e. Ew çil û heşt salî ye. Bavê min bazirgan e. Navê wî Hogir e. Ew pêncî û pênc salî ye.

Du birayên min hene. Birayekî min bijîşk e. Navê wê Bahoz e. Ew bîst û heşt salî ye. Birayekî min jî rojnamevan e. Navê wî Aso ye. Ew bîst û şeş salî ye.

Apekî min heye, navê wî Sîdar e, ew ajokar e. Dotmameke min heye. Navê wê Şîlan e. Ew hunermend e. Du pismamên min hene. Pismamekî min karker e, navê wî Hozan e. Pismakekî min jî firoşkar e. Navê wî Menal e.

1- Pirsên jêrîn li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Sosin çi karî dike?

....

2. Hogir çend salî ye?

....

3. Çend birayên Delalê hene?

....

4. Aso çi karî dike?

....

5. Navê dotmama Delalê çi ye?

....

6. Çend kurên Sîdar hene?

....

2- Li gorî nivîsa jorîn cihên vala bi navên pîşeyan dagirin.

1- Sosin .... ye.

2- Hogir .... e.

3- Bahoz .... e.

4- Aso .... e.

5- Sîdar .... e.

6- Şîlan .... e.

7- Hozan .... e.

8- Menal .... e.

2-Tu çi karî dikî?

G- Rêziman

1- Qertafên nebinavkirinê

-**ek** (yekjimar) zarok**ek**
-**in** (pirjimar) zarok**in**

Valahiyên li jêr dagirin.

Mînak Li ber mala me dar**ek** heye. / Li ber mala me dar**in** hene.

1- Li ser maseyê pirtûk... heye.
2- Di çente de lênûs... hene.
3- Di destê min de sêv... heye.
4- Di berîka min de gûz... hene.

2- Veqetandekên binavkirî

-**a** (yekjimar/mê) Met**a** min
-**ê** (yekjimar/ nêr) Bav**ê** min
-**ên** (pirjimar) Xwîşk**ên** min

Valahiyên li jêr dagirin.

Mînak Ew mamosteyê me ye. / Ev xwendekara min e.

1- Ev xwîşk... min e.
2- Ew ap... min e.
3- Ew heval... min in.
4- Ev xaltîk... min e.
5- Ev heval... min e.
6- Ew mamostey... me ye.

3- Veqetandekên nebinavkirî

/ -**eke** / (mê û yekjimar) Xwîşk**eke** min heye.
- **ekî** / (nêr û yekjimar) Biray**ekî** min heye.
/ - **ine** / (pirjimar) Heval**ine** me hene.

Valahiyên li jêr dagirin.

1- Xaniy... cîranê me heye.
2- Pisîk... wan hene.
3- Qenco mirov... hêja ye.
4- Sosin dayîk... dilovan e.
5- Dîlan keçik... delal e.
6- Pirtûk... me hene.

4- Valahiyên li jêr bi qertafan dagirin.

-ek, -in, -a, -ê, -ên, -eke, -ekî, -ine

1- Ev dayik.... min e.
2- Ew xal..... min e.
3- Du xaniy..... cîranê me hene.
4- Mirîşk...... wan hene.
5- Delal jin..... çeleng e.
6- Ew heval........ jêhatî ye.
7- Li ser maseyê pênûs...... heye.
8- Di çente de jêbir...... hene.

A- Xebata li ser peyvan

1- Nêçîra peyvan

1. DAPÎR..............................
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....
12. ....
13. ....

D	R	B	Z	S	T	A	B	Q	X
A	X	A	L	W	Q	P	I	L	B
P	W	V	A	R	M	R	R	Y	E
Î	Î	S	D	D	E	K	A	G	X
R	Ş	M	O	S	T	E	Q	W	D
W	K	E	T	R	T	Ç	T	Y	Ê
Z	K	X	M	C	B	A	P	Î	R
X	R	L	A	W	C	V	B	N	A
Q	W	E	M	R	T	Y	U	P	R
P	I	S	M	A	M	D	F	G	H
W	X	A	L	T	Î	O	Ş	N	M

2- Hevokên her du koman yên hev û du temam dikin bigihînin hev.

1. Xwîşka bavê mirov — **a.** xalê mirov e.
2. Keça apê mirov — **b.** meta mirov e.
3. Xwîşka diya mirov — **c.** xaltîka mirov e.
4. Birayê dayika mirov — **d.** dotmama mirov e.
5. Pismamê mirov — **e.** lawê apê mirov e.

1	2	3	4	5
b				

B- Hejmar

1- Hejmarên li jêr bi nivîskî binivîsin.

1 .... 2 .... 3 .... 4 .... 5...........
6 .... 7 .... 8 .... 9 .... 10 ....
11 .... 12 .... 13 .... 14 .... 15...........
16 .... 17 .... 18 .... 19 .... 20 .... 21 ....

C- Bikaranîna zimên

1- Cihên vala dagirin.

1 **Dîlan** Ev kî ye?
Gulîzer Ev diya ...... e.
Dîlan .... wê çi ye ?
Gulîzer Navê .... Dilşa ye.

2 **Dilba** Ew kî ye ?
Gulbîn Ew kekê min .....
Dilba .... wî .... ?
Gulbîn Navê ...... Serdar ......
Dilba Serdar .... salî .... ?
Gulbîn .... pazdeh ....

3 **Bahoz** Rojbaş, ... te çi ye?
Besna ...., navê min ...... ye. Navê te çi .....?
Bahoz Navê ..... Bahoz ......
Besna Tu çend .... yî ?
Bahoz .... yazdeh .... me. Lê tu?
Besna ...... jî sêzdeh ....

1- Hevokên her du koman ên hev temam dikin bigihînin hev.

1. Ev kî ye?
2. Ew çend salî ye?
3. Tu çend salî yî?
4. Navê kekê te çi ye?
5. Navê eta te çi ye?

a. Ez şazdeh salî me.
b. Navê kekê min Berdan e.
c. Ev Bahoz e.
d. Navê eta min Dilşa ye.
e. Ew bîst salî ye.

1	2	3	4	5
c				

3- Cihên vala dagirin.

1 **Dilba** Çend xwîşkên ....
hene?
Gulbîn Du xwîşkên min ....
Dilba .... xwîşkên te çi ne?
Gulbîn Navê yekê Bihar, ... ya
din jî Berfîn e.

2 **Dilba** Çend birayên te .... ?
Gulbîn Birayekî .... heye.
Dilba .... birayê te çi ye ?
Gulbîn Navê .... min Hogir e.

3 **Rojda** Çend xwîşk û birayên te ....?
Zînê Du xwîşkên .... hene,
lê birayên min tune ne.
Rojda Navên wan çi ......?
Zînê Navên wan Mem û Zîn ....

Danasîna Jiyan

Navê min Jiyan e. Ez pazdeh salî me. Ez xwendekarê lîseyê me. Ez di pola yekemîn de me. Em di fêrgehê de bîst û pênc kes in. Pazdeh keç û deh kur in. Ji bo her waneyekê mamosteyeke me heye. Ez di waneyên îngilîzî û matematîkê de zîrek im.

4- Hevokên her du koman li gorî nivîsara jorîn bigihînin hev

1. Navê wî
2. Jiyan
3. Ew di waneyên
4. Di fêrgehê de

a. Jiyan e.
b. bîst û pênc xwendekar hene.
c. îngilîzî û matematîkê de zîrek e.
d. xwendekar e.

1	2	3	4
a			

5- Valahiyên nivîsara li jêr temam bikin û bixwînin.

Navê min Zozan .... Ez rojnamevan .... Diya min bijîşk e. Bavê ... dîrokzan ..... Du xwîşkên min .... Xwîşka .... a mezin endazyar e. Xwîşka min a biçûk jî xwendekar .... Apê .... wêjevan e. Meta min mamoste .... Dotmama .... wênesaz e. Pismamekî min ...., ew jî nivîskar e.

6- Ji hevokên li jêr ji bo yên rast stûna (r) ji bo yên çewt stûna (ç) xêz bikin.

	Hevok	r	ç
1	Zozan xwendekar e.		✓
2	Diya Zozanê endazyar e.		
3	Bavê Zozanê dîrokzan e.		
4	Xwîşka Zozanê bijîşk e.		
5	Apê Zozanê wêjevan e.		
6	Dotmama Zozanê hunermend e.		
7	Pismamê Zozanê nivîskar e.		

D- Hîndariyên rêzimanî

1- Cihên vala dagirin.

1-Navê te çi ye?
Navê .... Gulbîn e.

2- Navê .... çi ye?
Navê min Ronahî ye.

3- Navê bavê te çi ye?
Navê ..... Qenco ye.

4- Navê diya te çi ye?
Navê ..... Xezal e.

5- Navê gundê we çi ye?
Navê gundê .... Hûrîg e.

6- Navê hevalên te çi ne?
Navê .... Zozan û Berfîn in.

2- Cihên vala bi veqetandekên binavkirî dagirin.

1- Xwîşk.... min biçûk e.
2- Bira.... min mezin e.
3- Rostem.... Zal pehlewan e.
4- Kawa..... Hesinker serhildêr e.
5- Heval..... min zîrek in.
6- Sê bira...... min hene.
7- Ap.... min ajokar e.
8- Met..... wê perestar e.
9- Xal.... min karsaz in.
10- Bira...... min xwandekar in.
11- Pismam..... min karker in.
12- Bav... wî endazyar e.
13- Bira... min bijîşk e.
14- Dotmam.... min hunermend e.

3- Cihên vala bi veqetandekên nebinavkirî dagirin.

1- Xwîşk.... min heye.
2- Bira...... te heye.
3- Delal keç.... çardehsalî ye.
4- Malbata Delalê di xani..... biçûk de rûdinê.
5- Xal...... Delalê heye.
6- Met..... Delalê heye.
7- Heval...... Delalê pir baş in.
8- Xwîşk..... Zînê heye.
9- Bira...... Tacdîn heye.
10- Beko fesad..... pir xirab e.
11- Tacdîn heval...... fedakar e.

unîte 3 DEM Û SAL

‣ dem ‣ roj, cîhan û hîv ‣ rojeke Dîlanê ‣ bernameya Dîlanê ‣ rêziman

A- Dem

1- demsal

Di demsala biharê de hewa hêdî hêdî germ dibe. Baran dibare û kulîlk vedibin. Jiyana biharê xweş e.

Havîn germ e. Li gundan dema paletiyê ye. Havînê fêkî digihêjin. Havîn dema betlaneyê ye.

Zivistan sar e. Berf dibare. Av diqerise. Di zivistanê de jiyan zehmet e.

Piştî havînê payîz tê. Hêdî hêdî hewa sar dibe. Dibistan vedibin. Pelên daran diweşin.

2- navên mehan

BIHAR	Adar	Avrêl	Gulan
HAVÎN	Pûşper	Tîrmeh	Gelawêj
PAYÎZ	Rezber	Kewçêr	Sermawez
ZIVISTAN	Berfanbar	Rêbendan	Reşemî

3- navên rojan

şemî yekşem duşem sêşem çarşem pêncşem în

4- danên rojê

Berbang	Beyanî	Nîvro	Berêvar	Êvar	Şev

B- Roj, cîhan û hîv

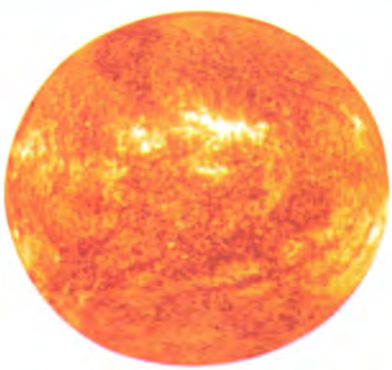

Roj cîhanê germ dike.
Roj stêrkek e.

Cîhan li dora rojê dizivire.
Cîhan gerestêrkek e.

Hîv li dora Cîhanê dizivire.
Hîv peyka Cîhanê ye.

C- Rojeke Dîlanê

Dîlan her roj serê sibê zû radibe.
Serçavên xwe dişo.
Taştêya xwe dixwe.
Piştre, ew bi serwîsê diçe dibistanê.
Waneyên wê nîvro diqedin.
Dîlan ji dibistanê derdikeve, tê malê.
Ew firavîna xwe li malê dixwe.
Heta berêvarê dema xwe bi çalakiyên cihêreng derbas dike.
Paşê vedigere malê.
Tevî malbata xwe şîvê dixwe.
Spartekên xwe çêdike, hinekî li televîzyonê temaşe dike û radikeve.

Pirsên jêrîn li gorî nivîsa jorîn bibersivînin.

1. Dîlan kengî radibe?

   ....

2. Dîlan piştî ku serçavên xwe dişo, çi dike?

   ....

3. Waneyên Dîlanê kengî diqedin?

   ....

4. Dîlan firavînê li ku dixwe?

   ....

5. Dîlan tevî kê şîvê dixwe?

   ....

6. Dîlan kengî spartekên xwe çêdike?

   ....

7. Piştî spartekan ew çi dike?

   ....

D- Bernameya Dîlanê ya heftane

Dîlan ji çalakiyên hunerî û werzîşî pir hez dike. Lewma jî ew di nava hefteyê de beşdarî gelek çalakiyan dibe. Ew roja duşemê diçe avjeniyê. Dîlan di avjeniyê de gelek jêhatî ye. Roja sêşemê ew beşdarî xebatên şanoyê dibe. Kêfa wê gelekî ji şanoyê re tê. Dîlan roja çarşemê li malê dimîne. Roja pêncşemê dema xwe bi hevalên xwe re derbas dike. Roja înê diçe kursa gîtarê. Dawiya hefteyê jî li dersên xwe dixebite.

Pirsên jêrîn li gorî nivîsa jorîn bibersivînin.

1. Dîlan roja duşemê çi dike?

   ....

2. Dîlan kîjan rojê beşdarî xebatên şanoyê dibe?

   ....

3. Roja çarşemê Dîlan çi dike?

   ....

4. Ew kîjan rojê dema xwe bi hevalên xwe re derbas dike?

   ....

5. Dîlan roja înê diçe kursa çi?

   ....

Dîlan wêneyan xêz dike.
Dîlan tenîsê dilîze.
Dîlan li gîtarê dide.
Dîlan basketbolê dilîze.
Dîlan pirtûkê dixwîne.
Dîlan bi hevalên xwe re diaxive.

E- Rêziman

1- Dema Niha

Forma erênî ya dema niha

cînavk	qertafa dema niha	rayek	qertafa kesane	hevok
Ez			im	Ez diçim
Tu			î	Tu diçî.
Ew	di	ç	e	Ew diçe.
Em			in	Em diçin.
Hûn			in	Hûn diçin.
Ew			in	Ew diçin.

Forma neyînî ya dema niha

lêker	qertafa dema niha	rayek	qertafa kesê/a yekemîn	forma dema niha	neyîniya dema niha
bûn		b		dibim	nabim
kirin		k		dikim	nakim
xwarin		xw		dixwim	naxwim
çûn		ç		diçim	naçim
hatin		hê		têm	nayêm
xwendin	di	xwîn	im	dixwînim	naxwînim
lîstin		lîz		dilîzim	nalîzim
şûştin		şo		dişom	naşom
vebûn		ve-b		vedibim	venabim
rabûn		ra- b		radibim	ranabim
vekirin		ve-k		vedikim	venakim
raketin		ra- kev		radikevim	ranakevim
çêkirin		çê- k		çêdikim	çênakim

Lekerên di nava kevanekê de li gorî dema niha bikişînin.

1. Ez niha rojnameyê .... (xwendin)
2. Rojîn savarê .... (na/ xwarin)
3. Tu çayê .... ? (vexwarin)
4. Em beyanî zû .... (rabûn)
5. Azad carinan .... şanoyê. (çûn)
6. Hûn li televizyonê .....? (temaşe kirin)
7. Ez dereng .... (na/raketin)
8. Tu nameyê ....(nivîsîn)

2- Tewang

Qertafên tewangê (ên binavkirî)	Mînak:
/-ê (mê)	Ez bêrîvan**ê** dibînim.
/-î (nêr)	Ew nan**î** dixwe.
/-an (pirjimar)	Emheval**an** dibînin.

Ew mih**ê** didoşe.
Ew çêlek**ê** girêdide.
Ew dar**ê** av dide!
Ez av**ê** naxwazim.

Ez heval**î** nas dikim.
Tu nan**î** dixwî.
Ez mêvan**an** dibim malê.
Ez alîkariya karker**an** dikim.

1- Valahiyên li jêr bi qertafên tewangê yên binavkirî dagirin.

1. Ez niha rojname...... dixwînim.
2. Zîlan mast...... naxwe.
3. Em bi otobûs...... diçin dibistanê.
4. Ez her roj du sêv...... dixwim.

Qertafên tewangê (ên nebinavkirî)	Mînak:
/-ekê (mê)	Ez darekê diçînim.
/-ekî (nêr)	Zelal kevirekî diavêje.
/-inan (pirjimar)	Em heval**inan** dibînin.

Bar**ekî** giran dikeve ser milê wî.
Ez ê xaniy**ekî** ava bikim.
Gul**ekê** bide destan.

Sêv**ekê** bide min.
Ez car**inan** diçim sînemayê.
Heval**inan** ew anîne malê.

2- Valahiyên li jêr bi qertafên tewangê yên nebinavkirî dagirin.

1. Zarok li kûçik...... didin.
2. Hûn nan...... dikirin.
3. Ew sêv...... dixwin.
4. Tu name...... dinivîsî.

A - Xebata li ser peyvan

1- Cihên vala bi van peyvan dagirin.

payîz **peyk** **sar** **berf** **fêkî** **kulîlk** **gerestêrk** **havîn**

1- Demsala ....ê germ e.
2- Di ....ê de pelên daran diweşin.
3- Di biharê de .... vedibin.
4- Di zivistanê de .... û baran dibarin.
5- Hîv ....a cîhanê ye.
6- .... stêreke vemirî ye.
7- Sêv .... ye.
8- Di zivistanê de hewa .... e.

2- Navên mehan li gorî demsalan binivîsin

Bihar : ....
Havîn : ....
Payîz : ....
Zivistan : ....

3- Nêçîra peyv û komepeyvan

1. *PAYÎZ*..............................
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

P	**A**	**Y**	**Î**	**Z**	W	Q	R	S	G
R	G	R	B	I	H	A	R	E	E
E	U	E	A	V	R	Ê	L	R	L
Ş	L	Ş	A	I	S	D	F	M	A
E	A	E	A	S	S	D	F	A	W
M	N	M	S	T	D	F	G	W	Ê
Î	S	Î	D	A	D	A	R	E	J
H	A	V	Î	N	A	S	D	Z	D

4- Cihên vala bi peyvên di nava qadê de dagirin.

dibistan havîn payîz biharê kulîlk baran germ sar
berf demsal fêkî pel

Di salekê de çar .... hene. Sala kurdî 21'ê adarê bi demsala .... dest pê dike. Di biharê de .... vedibin, dinya geş û xweş dibe. Piştî biharê .... tê. Di havînê de dinya .... dibe. Havînê .... digihêjin. Li pey havînê........ tê. Di payîzê de .... diweşin. ..... dibare, ... vedibin. Zivistan .... e. ..... dibare.

5. Hevokên her du koman ên ku hev temam dikin bigihînin hev.

1. Cîhan li dor
2. Adar
3. Bihar
4. Hîv
5. Yekşem
6. Cîhan
7. Roj

a. demsal e.
b. peyka cîhanê ye.
c. roja dawiya hefteyê ye.
d. rojê dizivire.
e. meheke biharê ye.
f. stêrkek e.
g. gerestêrkek e.

1	2	3	4	5	6	7
d						

B - Bikaranîna zimên

1-Lêkerên li jêr li gor dema niha bikişînin.

1- Ez ..... dibistanê (çûn).
2- Em ji malê ...... (hatin).
3- Dîlan ji mast hez ..... (na/kirin)
4- Sosin derî .... (vekirin)
5- Hogir her êvarê zû ...... (raketin)
6- Zozan û Berfîn îro .... dibistanê (na/çûn)
7- Hûn li malê taştê ..... (na/xwarin)
8- Zozan destên xwe ...... (şûştin)
9- Tu tiştekî .... (na /xwestin)
10- Gulşîn şîr .... (vexwarin/na)

2- Bi bêjeyên li jêr hevokan çêkin.

1- tu car/ taştê/ ez/ naxwim ____________________
2- dijî/ Hêlîn/ Kerboranê/ li ____________________
3- dixwazin/em/azadiyê/ ____________________
4- li/ televîzyonê/tu/ temaşe dikî/? ____________________
5- ji/ avjeniyê/ ew/ hez dike ____________________
6- carinan/ em/ geştê/ diçin ____________________
7- bi şev /Jiyan/ dereng/ radikeve ____________________

3- Lêkerên di nava kevanekê de li gorî dema niha bikişînin.

Mînak: Jêhat diçe dibistanê. (çûn)

Gulan her roj sibê zû ji xewê ……... (hişyarbûn)
Serçavên xwe …….. (şûştin)
Taştêya xwe ………... (xwarin)
Piştre, ew bi serwîsê ……. dibistanê (çûn)
Waneyên wê saet di duyan de ……... (qedîn)
Gulan ji dibistanê derdikeve, ……. malê. (hatin)
Heta berêvarê ew bi hevalên xwe re …….. (lîstin)
Piştî şîvê spartekên xwe …………. (çêkirin)
Paşê jî ……………… (raketin)

4- Ji hevokên jêrîn ji bo yên rast stûna (r) ji bo yên çewt stûna (ç) xêz bikin.

	Hevok	r	ç
1	Gulan serê sibê zû radibe	✓	
2	Gulan serê sibê serçavên xwe naşo.		
3	Gulan li malê taştê dixwe.		
4	Gulan bi peyatî diçe dibistanê.		
5	Gulan ber bi êvarê vedigere malê		
6	Gulan berî şîvê spartekên xwe çêdike.		

5-Van pirsan li gorî xwe bibersivînin.

Mînak:

Tu li Mêrdînê dijî?
Erê, ez li Mêrdînê dijîm.
Na, ez li Mêrdînê najîm.

1- Tu ji şanoyê hez dikî?

....

2- Bavê te mamostetiyê dike?

....

3- Tu li televîzyonê temaşe dikî?

....

4- Bavê te her roj taştê dixwe?

....

5- Dê û bavê te li Stenbolê dimînin?

....

6- Tu û hevalên xwe, (hûn) diçin sînemayê?

....

6- Cihên vala bi qertafên tewangê dagirin.

1- Ên binavkirî

/-ê/, /-î/, /-an/

1- Deriyê mal...... veke.
2- Dar...... av bide. (pirjimar)
3- Ez ê gul...... bêhn bikim. (yekjimar)
4- Ew dixwaze heval...... bibîne. (pirjimar)
5- Ez ê biçim aş..... (yekjimar)
6- Zozan Rojan..... dibîne.
7- Rojan Zozan...... dibîne.
8- Tu çay......... vedixwî. (yekjimar)

2- Ên nebinavkirî

/-ekê/, /-ekî/, /-inan/

1- Ew ê li vir bajar...... ava bikin.
2- Keç...... ev pirtûk da min.
3- Xort........ destmala min revand.
4- Ez ê ji we re pirtûk... bişînim. (pirjimar)
5- Ji me re sêv...... bîne. (pirjimar)
6- Ez her roj xox...... dixwim.
7- Bavê Delalê erebe.... dikire.
8- Dîlan li stran... guhdarî dike.

unîte 4 PÊDIVÎ

▸ li malê ▸ rêziman ▸ li sûkê ▸ cil û berg ▸ rêziman

A- Li malê

1- danên xwarinê

Xurinî: Danê xwarinê yê yekemîn e.

Taştê: Xwarina serê sibehê ye.

Firavîn: Xwarina nîvro ye.

Şîv: Xwarina êvarê ye.

Paşîv: Xwarina nîvê şevê ye.

Dîlan Ez dixwazim hêkekê bixwim.
Pelîn Ez şîr venaxim. Ez dixwazim îskanek çay vexwim.
Dilşa Şîr vexwe, zû mezin bibe.
Serhat Ez ji mêst hez dikim. Dayê mast tune ye?
Dilşa Heye kurê min.
Serhat Nanê qelandî bi mast re pir xweş e.
Dîlan Bi dimsê jî xweş e. Ez jê pir hez dikim.
Serhat Lê hingiv? Ew wekî derman e.
Dîlan To jî pir xweş e.
Serhat Hêkerûn û qelî jî pir xweş in.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Dîlan çi dixwaze ?
....
2. Kî şîr venaxwe ?
....
3. Kî ji mast hez dike ?
....
4. Dîlan ji çi pir hez dike ?
....
5. Li gorî kê hêkerûn û qelî pir xweş in?
....

2- Daxwazên Dilşayê ji Dîlanê

Keça min. Ez niha diçim kar.
Tu jî nivînên xwe berhev bike.
Malê hinekî bide hev.
Hinek firaqên qirêjî hene, wan bişo.
Kincên şûştî ji cilşoyê derxe û raxe.
Odeya Serhat zêde belawela ye, destên xwe mede wir, bila ew bi xwe bide hev.

3- Biçe dikanê

Dilşa	Kurê min ka were vir!
Serhat	Kerem bike dayê.
Dilşa	Mêvan tên, biçe dikanê û hinek tiştan bîne.
Serhat	Bibêje dayê, ez çi bînim?
Dilşa	Sê nan, du kîlo birinc, kîloyek goştê kutandî û kasikek mast bikire.
Serhat	Belê dayê, tiştekî din heye?
Dilşa	Na, tu van ji bîr meke bes e.
Serhat	Baş e.
Dilşa	Here û zû were.

B- Rêziman

1- Raweya Fermanî

lêker forma raderî	qertafa fermanê	rayeka dema niha	qertafa kesane	forma fermanî	forma neyînî
Çûn	bi	ç	-e (yekjimar)	biçe/biçin	meçe/meçin
Xwestin		xwaz		bixwaze/bixwazin	mexwaze/mexwazin
Girtin		gir		bigire/bigirin	megire/megirin
Birin		b		bibe/bibin	mebe/mebin
Kirîn		kir	-in (pirjimar)	bikire/bikirin	mekire/mekirin
Vekirin	-	vek		veke/vekin	Vemeke/vemekin
Ragirtin		ragir		ragire/ragirin	Ramegire/ramegirin
Vebûn		veb		vebe/vebin	vemebe/vemebin

Hinek lêkerên awarte

lêker	qertafa fermanê	rayek	qertafên kesane	forma fermanî
hatin	-	wer	e/in	were/werin
çûn		her		here/herin
anîn	bi	în		bîne/bînin
gotin		bêj		bibêje/bibêjin
pehtin		pêj		bipêje/bipêjin
dîtin		bîn		bibîne/bibînin

Karê xwe yê rojane bike!
Îskanek av bîne!
Kîloyek şekir bikire!

Karên xerab meke!
Li mêvanan derî veke!
Serma ye, paceyê bigire!!

Lêkerên li jêr ji forma raweya fermanî bikin forma raderî.

Mînak

melîzin lîstin

1- bike ....
2- bîne ....
3- bikire ....
4- meke ....

5- veke ....
6- bigire ....
7- bipêje ....
8- bibirêje ....

2- Raweya Xwestekî

cînavkên kesane	lêkera alîkar	lêkera bingehîn
Ez	dixwazim/naxwazim	biçim.
Tu	dixwazî/naxwazî	biçî.
Ew	dixwaze/naxwaze	biçe.
Em	dixwazin/naxwazin	biçin.
Hûn	dixwazin/naxwazin	biçin.
Ew	dixwazin/naxwazin	biçin.

lêker (rader)	cînavkên kesane	lêkera alîkar (xwestin)	lêkerên bingehîn
kirin	Ez	dixwazim/naxwazim	bikim.
dan	Tu	dixwazî/naxwazî	bidî.
xwarin	Ew	dixwaze/naxwaze	bixwe.
standin	Em	dixwazin/naxwazin	bistînin.
firotin	Hûn	dixwazin/naxwazin	bifiroşin.
gerîn	Ew	dixwazin/naxwazin	bigerin.

Di hevokên jêrîn de valahiyan dagirin.

Mînak: Ez dixwazim bilîzim.

1. Ez dixwazim sêvan .... (xwarin)
2. Şîlan dixwaze kirasekî .... (kirîn)
3. Tu ....(xwestin) çi bikî?
4. Em dixwazin kurdî .... (hînbûn)

3 - Hejmar

(20-1000)

21 bîst û yek
22 bîst û du
23 bîst û sê
24 bîst û çar
25 bîst û pênc
26 bîst û şeş
27 bîst heft
28 bîst û heşt
29 bîst û neh
30 sî
31 sî û yek

10 deh
20 bîst
30 sî
40 çil
50 pêncî
60 şêst
70 heftê
80 heştê
90 nod
100 sed
101 sed û yek

121 sed û bîst û yek
200 du sed
300 sê sed
400 çar sed
500 pênc sed
600 şeş sed
700 heft sed
800 heşt sed
900 neh sed
999 neh sed û nod û neh
1.000 hezar

C- Li sûkê

1- Navên sebze û fêkiyan binivîsin.

fêkî alû **tû** xox **tiriyê zer** vîşne **hirmî** şemamok **hejîr** tiriyê reş **mandalîna** hinar **porteqal** sêv **zebeş** îsot

sebze **tûzik** bexdenûs **kartol** lîmon **pîvaz** mişmiş **fasûlî** firengî **gilgil** kelem **gêzer** balîcan **sîr** kundir **xiyar**

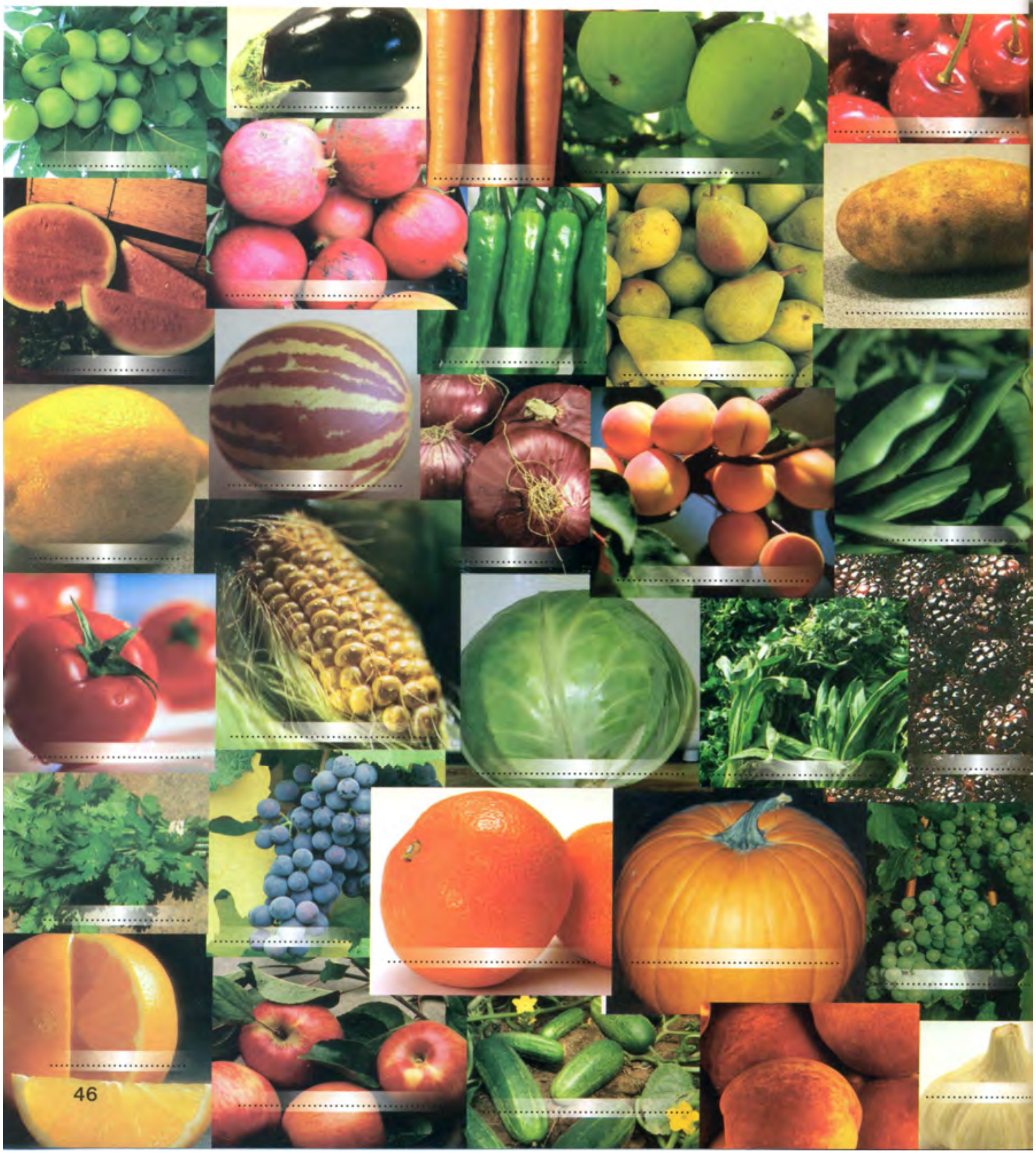

2- Rodî fêkiyan dikire

Sertac Sêv baş xuya dikin.
Rodî Ez dixwazim sê kîloyan bikirim.
Sertac Baş e, bistîne! Ez jî du kîloyan dikirim.
Rodî Tiriyê reş çawan e ?
Sertac Ew jî ne xirab e.
Rodî Ez du kîlo jî tiriyê reş dikirim.
Sertac Baş e, ez jî dixwazim kîloyek hinar bikirim.
Rodî Kîloyek firengî, baqek bexdanûs jî pêwîst in.
Sertac Pêwîstiya min bi baqek pîvazên ter heye.
Rodî Ez dixwazim çar heb xerpûşkan bikirim.
Sertac Wekî din pêwîstiya te bi çi heye?
Rodî Divê ez kartol, tivir, gizêr û sîrik jî bikirim.
Sertac Çima tu ev qas zêde sebze dikirî?
Rodî Mêvanên me hene.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Kî dixwaze sê kîlo sêv bikire ?

   ....

2. Rodî çend kîlo tiriyê reş dikire?

   ....

3. Kî kîloyek hinar dikire?

   ....

4. Pêwistiya Sertac bi çi heye ?

   ....

5. Rodî ji bo çi ev qas zêde sebze û fêkiyan dikire?

   ....

3- Kiriyarî

Rodî Kîloya qidaman bi çendan e?
Firoşkar Bi du panotan e.
Rodî Ka ji kerema xwe du kîloyan bide.
Firoşkar Tu tiştekî din dixwazî?
Rodî Ez du kîlo jî dendikên gulan dixwazim.
Firoşkar Wekî din daxwazeke te heye?
Rodî Belê, lîtreyek jî ava fêkiyan. Hemû dike çiqas?
Firoşkar Bi tevahî dike 8 panot û nîv.
Rodî Kerem bike.
Firoşkar Keremdar be.

a. Beşên hevokan bigihînin hev û hevokan temam bikin.

1. Rodî ji firoşkar
2. Kîloya qidaman
3. Tiştên ku Rodî dikire
4. Rodî kîloyek
5. Rodî lîtreyek

a. bi tevahî dike heşt panot û nîv.
b. buhayê qidaman dipirse.
c. ava fêkiyan dixwaze.
d. bi du panotan e.
e. dendikên gulan dikire.

1	2	3	4	5
b				

b- Têgeh û peyvên kiriyariyê

Pirs	bersiv
Kîloya mûzan bi çi ye?	Kîloya mûzan bi sê panot û nîvan e.
Nîv kîlo bindeq çiqas digire?	Nîv kilo bindeq bi neh panotan e.
Ev bi çend panotan e ?	Ev bi pazdeh panotan e.
Libek kelem bi çiqasî ye?	Libek kelem bi çar panotan e.
250 gram kakilê gûzan çiqas digire ?	250 gram kakilê gûzan pênc panot digire.

D- Cil û berg

1- Navên cilan li bin wêneyan binivîsin.

fîstan	dêre	derpê	kurtek	şal	sol	şimik
sako	palto	lepik	gore	binkiras		

1)........................

2)........................

3)........................

4)........................

5)........................

10)........................

6)........................

7)........................

8)........................

9)........................

11)........................

2- Li firoşgeha cil û bergan

Evîn Reyona cil û bergên jinan li qata çendan e?
Peywirdar Kerem bikin qata herî jor e.
Zozan Spas.
Evîn Ez dixwazim ji xwe re fîstanekî gulgulî bikirim. Tu çi dixwazî?
Zozan Ez jî dixwazim ji xwe re dêreyeke sor bikirim.
Evîn Ev dêre çawan e, gelo bi dilê te ye?
Zozan Erê, gelekî xweşik e. Ez li xwe bikim, ka li min dibe yan na?
Evîn Baş e, ez jî çavên xwe li fîstanekî gulgulî bigerînim.
Zozan Gelo ev çawa ye, li min tê?
Evîn Erê, pir baş li te tê.
Zozan Baş e, ez vê dêreyê dikirim. Tu çi dikî?
Evîn Ez jî vî fîstanî diceribînim.
Zozan Baş e, ez li hêviya te me.
Evîn Ev piçekî fireh e, ez yekî biçûktir dixwazim.
Zozan Bipirse ka yekî biçûktir heye.
Evîn Belê, ez bipirsim bê ka yekî biçûktir nîn e.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Reyona cil û bergên jinan li qata çendan e?
....
2. Evîn fîstanekî çawa dixwaze?
....
3. Zozan dixwaze çi bikire?
....
4. Dêre li bejna Zozanê tê?
....
5. Evîn çima fîstên nakire?
....

3- Evîn li fîstanekî biçûktir digere.

Evîn Gelo fîstanekî biçûktir heye?
Peywirdar Na, mixabin fistanê biçûktirîn ew e.
Evîn Kêfa min gelekî ji vî fîstanî re tê, lê hinekî fireh e.
Peywirdar Em yekî tengtir ji te re bînin.
Evîn Kengê tê?
Peywirdar Herî zêde di nava sê rojan de em tînin.
Evîn Ji sê rojan zûtir nayê?
Peywirdar Herî kêm di nava du rojan de em dikarin bînin.
Evîn Baş e. Ez piştî du rojên din têm.
Peywirdar Wekî din tu tu tiştî dixwazî?
Evîn Na, gelek spas. Bila dereng nemîne bes e.

E- Rêziman

1- Payeya rengdêran

a) hevrûkirina rengdêran

Rengdêr	Mînak	Hevrûkirin	Mînak
mezin	fîstanê mezin	mezintir	fîstanê mezintir
biçûk	dêreya biçûk	biçûktir	dêreya biçûktir
bilind	bejna bilind	bilintir	bejna bilintir
nizm	xaniyê nizm	nizmtir	xaniyê nizmtir
xweş	xwarina xweş	xweştir	xwarina xweştir
dilgeş	keça dilgeş	geştir	keça dilgeştir
xemgîn	kurê xemgîn	xemgîntir	kurê xemgîntir

b) Payeya berztirîn forma yekem

Rengdêr	Mînak	Payeya berztirîn	Mînak
mezin	fîstanê mezin	mezintirîn	fîstanê mezintirîn
biçûk	dêreya biçûk	biçûktirîn	dêreya biçûktirîn
bilind	bejna bilind	bilintirîn	bejna bilintirîn
nizm	xaniyê nizm	nizmtirîn	xaniyê nizmtirîn
xweş	xwarina xweş	xweştirîn	xwarina xweştirîn
dilgeş	keça dilgeş	dilgeştirîn	keça dilgeştirîn
xemgîn	kurê xemgîn	xemgîntirîn	kurê xemgîntirîn

c- Payeya berztirîn forma duyem

Rengdêr	Mînak	Payeya berztirîn	Mînak
mein	fîstanê mezin	herî mezin	fîstanê herî mezin
biçûk	dêreya biçûk	herî biçûk	dêreya herî biçûk
bilind	bejna bilind	herî bilind	bejna herî bilind
nizm	xaniyê nizm	herî nizm	xaniyê herî nizm
xweş	xwarina xweş	xweş	xwarina herî xweş
dilgeş	keça dilgeş	herî dilgeş	keça herî dilgeş
xemgîn	mirovê xemgîn	herî xemgîn	mirovê herî xemgîn

2- Cihên vala bi rengdêrên hevrûkirî dagirin.

biçûk	nerm	kurt	tirş	bilind
dirêj	şîrîn	mezin	hişk	nizm

1) Kûsî ji kêrgoşkan **hêdîtir** in.
Kêrgoşk ji kûsiyan **lezgîntir** in.

2) Çiyayê Agirî ji Çiyayê Gebarê .... e.
Çiyayê Gebarê ji Çiyayê Agirî .... e.

3) Pirteqal ji sêvan.............................. in.
Sêv ji pirteqalan .... in.

4) Mişk ji fîlan .... in.
Fîl ji mişkan .... in.

5) Zurafa ji hirçan .... in.
Hirç ji zurafayan .... in.

6) Berû ji gûzan .... in.
Gûz ji berûyan .... in.

A - Xebata li ser peyvan

1- Navên tiştên di wêneyan de li bin wan binivîsin.

firengî	tirî	zebeş	alû	balîcan	tivir	vîşne	kelem	zerdelî	gûz

1)......................

2)......................

3)......................

4)......................

5)......................

6)......................

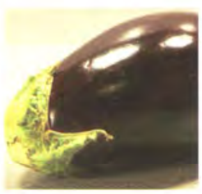
7)......................

8)......................

9)......................

10)......................

2- Van cil û bergan li gorî tabloya li jêr ji hev veqetînin.

fîstan	dêre	derpê	kurtek	şal	sol	şimik	kiras
binkiras	sako	palto	suxme	lepik	gore	deling	laçik

B- Bikaranîna zimên

1- Valahiyên diyaloga li jêr temam bikin û bixwînin.

zebeşekî **digire** **kîlo** **tirî** **panot** **çend**

Rodî	Ji kerema xwe .... bide!
Fêkîfiroş	Ev baş e ?
Rodî	Belê, baş e. ....kîlo tê?
Fêkîfiroş	Pênc .... ye. Tirî jî dagirim?
Rodî	Belê, du kîlo jî .... bikişîne.
Fêkîfiroş	Wekî din tiştekî dixwazî?
Rodî	Na, spas! Hemû li ser hev çiqasî ....?
Fêkîfiroş	Hemû dike 23 .... û 75 quriş.
Rodî	Kerem bike.
Fêkîfiroş	Keremdar be.

2- Li gorî diyaloga li jor beşên hevokan bigihînin hev û hevokan temam bikin.

1. Rodî ji dikandar
2. Fêkîfiroş
3. Zebeşê ku Rodî dikire
5. Rodî

a. du kîlo tirî dadigire.
b. zebeşekî dixwaze.
d. 23 panot, 75 quriş dide dikandar.
e. pênc kîlo ye.

1	2	3	4	5
b				

3- Hevokên li jêr sererast bikin.

1- bi / zebeşek / ye / çiqasî / ?
....
2- tiriyê /kîloya / reş/ çend / bi / e / panotan / ?
....
3- dendikên / nîv / gulan / digire / çiqas / kîlo / ?
....
4- çar / kelem / panotan / libek / bi / e /.
....
5- bexdenûs / bîst û pênc / baqek / e / qurişan / bi /.
....
6- îsotan / bi / kîloya / e/ çendan / ?
....

4- Cihên vala yên tabloya li jêr temam bikin.

1	11 yazdeh	21	10 deh	121 Sed û bîst û yek
2 du	12	22 bîst û du	20	200 ....
3	13 sêzdeh	23	30 sî	300 sê sed
4 çar	14	24 bîst û çar	40	400 ....
5	15 pazdeh	25	50 pêncî	500 pênc sed
6 şeş	16	26 bîst û şeş	60	600 ....
7	17 hevdeh	27	70	700 heft sed
8 heşt	18	28 bîst û heşt	80 heştê	800 heşt sed
9	19 nozdeh	29	90 nod	900 ....
10 deh	20	30 sî	100	999 neh sed û nod neh
		31	101 sed û yek	1000 hezar
			102	

C - Hîndariyên rêzimanî

1- Lêkerên li jêr bikin raweya fermanî.

Lêker	Raweya fermanî (Yekjimar/pirjimar)
kirîn	bikire/ bikirin
firotin	
standin	
dan	
xwarin	
kelandin	
vekirin	veke/ vekin
çêkirin	
rabûn	
hilkişîn	

2- Lêkerên di nava kevanekê de bikin raweya xwestekî.

Mînak: Ez dixwazim bilîzim.

1. Ez dixwazim şîr .... (vexwarin)
2. Zozan ...... (xwestin) kîloyek hinar bikire.
3. Tu dixwazî çi .... (anîn)?
4. Em dixwazin bi kurdî .... (nivisîn)
5. Ew .... (xwestin) binivin.
6. Hûn naxwazin ....(hatin)?
7. Ez ....(na/ xwestin) te bibînim.

3- Di hevokên li jêr de cihên vala bi payeya hevrûkirinê dagirin.

1- Çiyayê Agirî ji Çiyayê Cûdî .... e. (bilind)
2- Gola Wanê ji Gola Hezarê ....e. (mezin)
3- Serjimara Tirkiyeyê ji ya Yewnanîstanê .... e. (zêde)
4- Parzemîna Awistralyayê ji parzemîna Asyayê .... e. (biçûk)
5- Riha ji Wanê .... e. (germ)
6- Li welatê me çiyayê .... Agirî ye. (bilind)
7- Gerestêrka .... Jupîter e. (mezin)
8- Li welatê me çemê .... Çemê Feratê ye. (dirêj)
9- .... sînemavanê kurd Yilmaz Guney e. (navdar)
10- Helbestvanê .... yê kurmancî Elî Herîrî ye. (pêşîn)

unîte 5 JIYAN

‣ serê sibê ‣ di rê de ‣ li dibistanê ‣ di fêrgehê de ‣ çûna sînemayê ‣ saet ‣ rêziman

A- Serê sibê

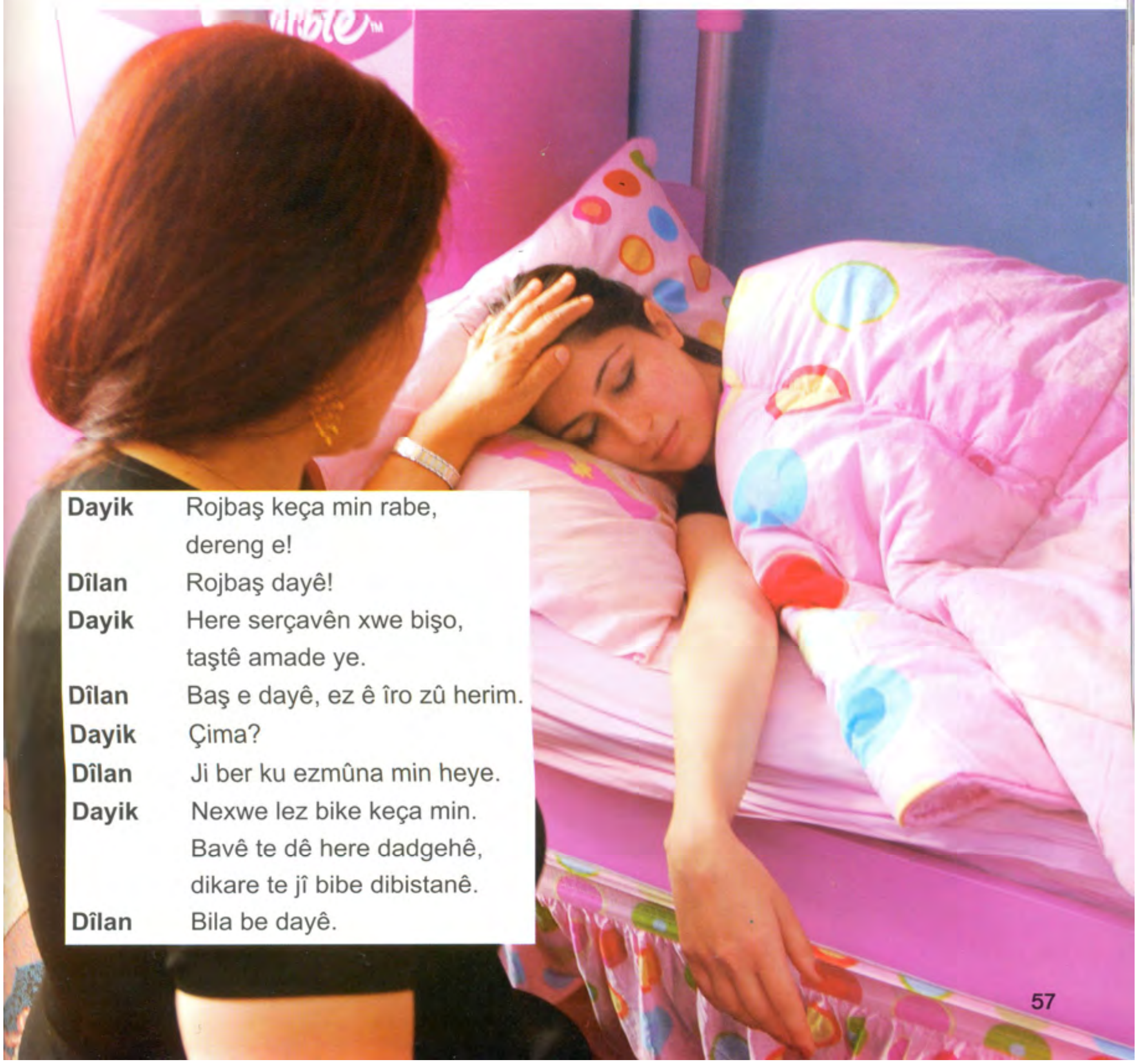

Dayik	Rojbaş keça min rabe, dereng e!
Dîlan	Rojbaş dayê!
Dayik	Here serçavên xwe bişo, taştê amade ye.
Dîlan	Baş e dayê, ez ê îro zû herim.
Dayik	Çima?
Dîlan	Ji ber ku ezmûna min heye.
Dayik	Nexwe lez bike keça min. Bavê te dê here dadgehê, dikare te jî bibe dibistanê.
Dîlan	Bila be dayê.

B- Di rê de

Dîlan Bavo tu yê îro biçî dadgehê?

Rodî Belê keça min, dozek heye, ez ê ji bo wê biçim.

Dîlan Dozeke çawa ye?

Rodî Muwekîlekî min ji ber sûcê diziyê ev çend meh in di girtîgehê de ye. Lê ez bawer dikim bêsûc e. Dozger cezayekî giran dixwaze. Lê piştî delîlên ku ez ê îro pêşkêş bikim, dê dadger biryara berdanê bide.

Dîlan Piştî wê tu yê çi bikî?

Rodî Ez ê biçim nivîsgehê û amadekariya doza sibê bikim. Piştî nîvro dê muwekîleke min were, em ê li ser doza wê bixebitin.

Bersiva pirsên li jêr bidin.

1. Rodî dê biçe ku derê?

   ....

2. Muwekîlê wî ji ber kîjan sûcî di girtîgehê de ye?

   ....

3. Kî cezayekî giran dixwaze?

   ....

4. Dê kî biryara dawîn bide?

   ....

5. Piştî dadgehê dê Rodî çi bike?

   ....

C- Li dibistanê

1- Bernameya hefteyî

ROJ	roja yekem	roja duyem	roja sêyem	roja çarem	roja pêncem	roja şeşem
DUŞEM	matematîk	matematîk	îngilizî	îngilizî	werzîş	werzîş
SÊŞEM	erdnîgarî	wêje	wêje	muzîk	ol û sinc	ol û sinc
ÇARŞEM	erdnîgarî	fizîk	kîmya	biyolojî	wêje	rêberî
PÊNCŞEM	wêje	matematîk	îngilizî	biyolojî	kompîtur	wêne
ÎN	fizîk	kîmya	fizîk	kompîtur	dîrok	dîrok

Rojda Îro kîjan waneyên me hene?
Dîlan Îro pêncşem e. Waneyên matematîk, îngilîzî, kompîtur, wêje, biyolojî û wêneyê hene.
Rojda Alîkariya min bike, em sparteka min a waneya îngilîzî bi hev reçêkin.
Dîlan Xeman mexwe! Di navberê de em ê bi hev re çêkin.
Rojda Dereng e, em biçin fêrgehê!
Dîlan Fermo, em biçin.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Rojên pêncşeman kîjan waneyên Rojda û Dîlanê hene?
   ....
2. Di navberê de Rojda û Dîlan dê bi hev re çi bikin?
   ....

2- Di fêrgehê de

Mamoste Hevalino, em ê îro li ser pêşerojê biaxivin. Li gorî dîtina we piştî bîst salan dê çi guherîn çêbin?
Dîlan Mamoste ez dikarim bibêjim?
Mamoste Fermo Dîlan!
Dîlan Ez dibêjim, piştî bîst salan siware dê bi enerjiya rojê bixebitin.
Mamoste Nêrîneke balkêş e. Wekî din?
Rojda Ez dixwazim tiştekî bibêjim.
Mamoste Kerem bike.
Rojda Mirov dê di bin behrê de bajaran ava bikin.
Mamoste Dibe.
Azad Ramaneke min jî heye.
Mamoste Bibêje Bedran.
Azad Ez dibêjim, heta bîst salan dê qeşaya li cemseran tev bihele û dinya di bin avê de bimîne.
Mamoste Tu zêde bedbîn î Bedran. Ez bawer im, ev qas pêşbînî bes in.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Li gorî Dîlanê dê siware bi çi bixebitin?

   ....

2. Bi nêrîna Rojdayê piştî bîst salan dê çi bibe?

   ....

3. Li gorî pêşbîniya Azad heta bîst salan dê çi biqewime?

   ....

4. Li gorî mamoste pêşbîniya Azad pêşbîniyeke çawa ye?

   ....

5. Li gorî we heta bîst salan dê çi guherîn çêbin?

   ....

D- Çûna sînemayê

1- Li ser pirsên li jêr bipeyivin.

1- Hûn diçin sînemayê?
2- Hûn ji kîjan lîstikvanan hez dikin?

Dîlan	Rojên pêncşeman fîlmên nû tên sînemayê.
Azad	Îro pêncşem e, em biçin sînemayê?
Hêlîn	Gelo îro kîjan fîlm dilîze?
Diyar	Di Sînemaya Metropolê de fîlmê "Bahoz" dilîze.
Dîlan	Ez ji mêj ve li bendê me. Em ê biçin.
Diyar	Îro piştî nîvro dibe. Lê, em ê pêşî malbata xwe agahdar bikin.
Dîlan	Em ê nîvro biçin malê û paşê biçin sînemayê.
Hêlîn	Ez ê jî ji diya xwe destûrê bistînim û bêm.
Diyar	Kesekî din ku em ê jê re bibêjin heye?
Dîlan	Rojda jî bê, dê baştir bibe.
Diyar	Ez ê ji wê re jî bibêjim.
Dîlan	Ji bîr mekin, saet du û nîvan de em ê hev li ber sînemayê bibînin.

2- Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Di kîjan rojê de fîlmên nû tên sînemayê?
....
2. Di sînemeya Metropolê de dê kîjan fîlm bilîze?
....
3. Kî li benda fîlmê "Bahoz" e?
....
4. Hêlîn dê destûre ji kê bistîne?
....
5. Dîlan û hevalên xwe kengî dê biçin sînemayê?
....
6. Heval dê li ku bicivin?
....

E- Saet

dibore — heye — nîv — çaryek dibore — çaryek heye

Saet çend e?

Saet sê ye. | saet çar çaryek e. | Saet ji çaran deh dibore. / Çar û deh deqe. | Saet çar û nîv e. | Saet ji şeşan re çaryek heye./ şeş kêm çaryek

Saet ji heştan pênc dibore./ Heşt û pênc deqe. | Saet ji heftan re deh heye./ Heft kêm deh deqe. | Saet ji heştan re bîst û pênc heye. | Saet ji dehan bîst dibore./ Heşt û bîst deqe. | Saet dozdeh e.

7:05 :	9:10:	10:30:............................
7:08 :	9:15:	10:34:............................
8:09 :	9:25:	10:40:............................

F- Rêziman

Dema Bê

lêker	daçeka dema bê	qertafa fermanî	rayeka dema niha	qertafa kesane	hevok (erênî)	hevok (neyînî)
xwarin	dê /ê	bi	xw	im	Ez dê/ê bixwim.	Ez dê/ê nexwim.
çûn			ç		Ez dê/ê biçim.	Ez dê/ê neçim.
birin			bir		Ez dê/ê bibim.	Ez dê/ê nebim.
kirin			k		Ez dê/ê bikim.	Ez dê/ê nekim.
ketin			kev		Ez dê/ê bikeve.	Ez dê/ê nekevim.
xwestin			xwaz		Ez dê/ê bixwazim.	Ez dê/ê nexwazim.
vekirin			ve-k		Ez dê/ê vekim.	Ez dê/ê venekim.
raxistin			ra-x		Ez dê/ê raxim.	Ez dê/ê ranexim.
vexwarin			ve-xw		Ez dê/ê vexwim.	Ez dê/ê venexwim.

lêkerên pêkhatî

lêker	daçeka dema bê	rayeka dema niha	qertafa kesane	hevok (erênî)	hevok (neyînî)
vexwarin	dê /ê	ve-xw	im	Ez dê/ê vexwim.	Ez dê/ê venexwim.
vekirin		ve-k		Ez dê/ê vekim.	Ez dê/ê venekim.
raxistin		ra-x		Ez dê/ê raxim.	Ez dê/ê ranexim.
wergirtin		wer-gir		Ez dê/ê wergirim.	Ez dê/ê wernegirim.
hilkişîn		hil-kiş		Ez dê/ê hilkişim.	Ez dê/ê hilnekişim.
daxistin		da-x		Ez dê/ê daxim.	Ez dê/ê danexim.
hildan		hil-d		Ez dê/ê hildim.	Ez dê/ê hilnedim.
rûniştin		rû-niş		Ez dê/ê rûnim.	Ez dê/ê rûnenim.
rabûn		ra-b		Ez dê/ê rabim.	Ez dê/ê ranebim.

lêkerên nerêzikî

lêker	daçeka dema bê	qertefa fermanî	rayeka dema niha	qertafa kesane	hevok (erênî)	hevok (neyînî)
gotin	dê /ê	bi	bêj	im	Ez dê/ê bêjim.	Ez dê/ê nebêjim.
dîtin			bîn		Ez dê/ê bibînim.	Ez dê/ê nebînim.
anîn			în		Ez dê/ê bînim.	Ez dê/ê neynim.
hiştin			hêl		Ez dê/ê bihêlim.	Ez dê/ê nehêlim.
pehtin			pêj		Ez dê/ê bipêjim.	Ez dê/ê nepêjim.
hatin			wer		Ez dê/ê werim.	Ez dê/ê neyêm.
çûn			her		Ez dê/ê herim.	Ez dê/ê nerim.

A - Xebata li ser peyvan

1- Ji van peyvan ên ku bi dibistanê re têkildar di nav xelekan de binivîsin.

fêrgeh	jêhatî	nivîn	wane	depreş	navîn	rastkêş
erdnîgarî	ezmûn	rûniştgeh	serkeftin	nîv	nexşe	
çaryek	pol	spor	gog	jêbir	qelemtraş	

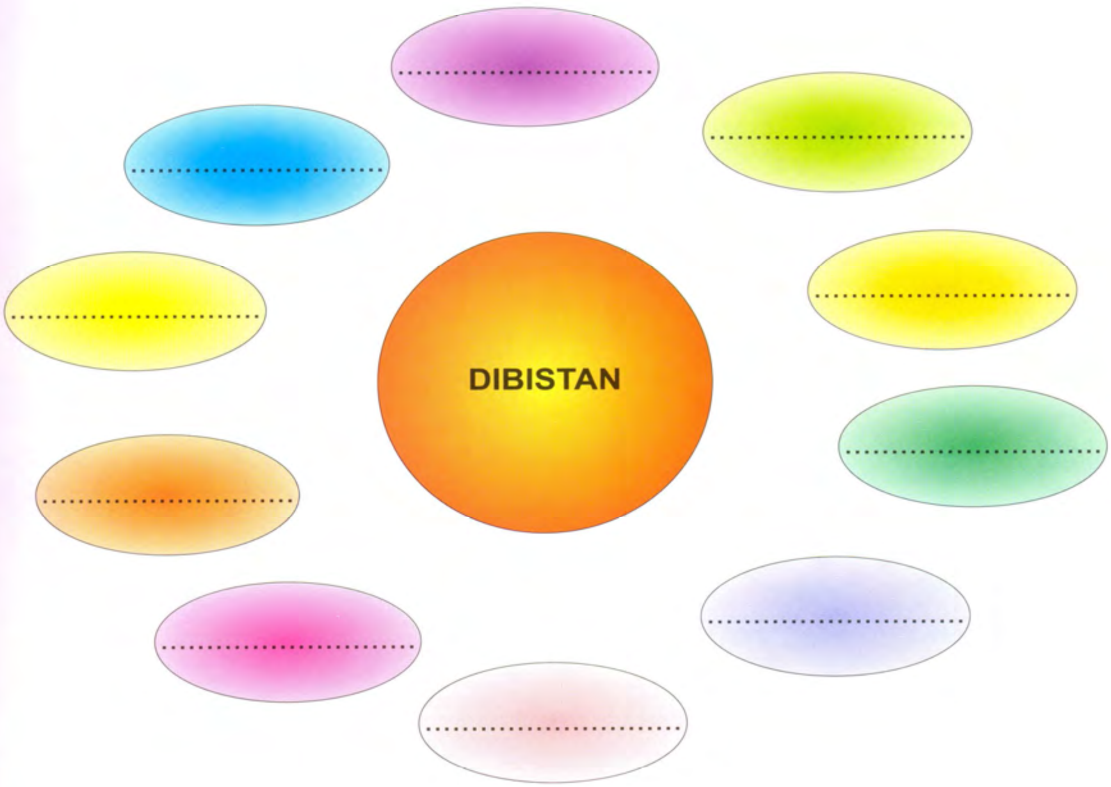

B- Bikaranîna zimên

1- Cihên vala dagirin.

Berçem Bêrîvan, vê havînê tu yê çi .... (kirin) ?
Bêrîvan Ez ê tevî malbata xwe .... (çûn) ber Behra Wanê.
Berçem Hûn ê li ku derê .... (mayîn)?
Bêrîvan Hevalekî bavê min li Tetwanê heye, em ê li wir .... (mayîn).
Berçem Hûn ê li wir dema xwe çawa derbas .... (kirin).
Bêrîvan Em ê .... (ketin) avê, em ê .... (çûn) ser Kela Wanê, em ê li nava bajêr .... (gerîn), em ê bi keştiyê .... (çûn) Dêra Axtamarayê.
Berçem Xweziya min bi dilê te. Ez ê vê havînê .... (xebitîn).

2- Li gorî agahiyên li jor paragrafekê binivîsin.

Bêrîvan dê vê havînê bi malbata xwe re biçe ber Behra Wanê. ....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

3- Li gorî pirsên li jêr paragrafekê li ser betlaneya xwe ya havîna bê binivîsînin.

1- *Hûn ê biçin ku derê?*
2- *Hûn ê li ku derê bimînin?*
3- *Hûn ê li wir çi bikin?*
....
....
....

4- Saetên ku bi hejmaran hatine nivîsîn bi nivîsê binivîsin.

Mînak:

4:03 Ji çaran sê dibore.
4:15 Çar û çaryek e.
4:30 Çar û nîv.
3:40 Ji çaran re bîst heye.
3:45 Çar kêm çaryek.

3:08 ....

2:34 ....

2:10 ....

3:50 ....

8:15 ....

1:45 ....

6:22 ....

12:53 ....

7:25 ....

11:19 ....

10:30 ....

9:59 ....

5- Tu yê sibê çi bikî?

Xunav Bêrîvan, sibê tu yê çi bikî?
Bêrîvan Tu karê min nîn e. Lewma ez ê dereng rabim.
Xunav Em bi hev re ji bo sibê planekê çêkin?
Bêrîvan Belê dibe, em ê çi bikin?
Xunav Em ê biçin sînemayê.
Bêrîvan Em ê biçin kîjan fîlmî?
Xunav Fîlmê "Bahoz" heye.
Bêrîvan Baş e. Em ê kengî û li ku hev û du bibînin?
Xunav Em ê di saet dozdehan de li ber sînemayê hev û du bibînin.
Bêrîvan Dibe, ez ê sibê li wir li benda te bim.

Ji hevokên li jêr ên rast bin, bi (r) yên çewt bin, bi (ç) xêz bikin

	Hevok	r	ç
1	Bêrîvan ê sibê zû rabe.		✓
2	Ew ê sibê biçin sînemayê.		
3	Ew ê biçin fîlmê "Kûsî jî difirin".		
4	Ew ê li ber sînemayê hev û du bibînin.		
5	Ew ê saet dozdehan de hev û du bibînin.		

unîte 6 HOBÎ

- şano
- muzîk
- werzîş
- karîn
- pirtûkxane
- geşt û seyran
- rêziman

A- Çûna şanoyê

Azad Îro dibistana me zû qediya. Sibe jî betlane ye.
Diyar Heta êvarê çar saet dema me heye. Em çi bikin?
Hêlîn Em biçin şanoyê?
Diyar Di şanoyê de kîjan lîstik dilîze?
Rojda Hefteya borî " Mişko " dilîst. Dibe ku vê hefteyê jî berdewam bike.
Azad Em dikarin bi telefonê bernameyê fêr bibin?
Dîlan Ez hejmara telefona wan dizanim. Ez ê fêr bibim. (...) Hevalno, lîstika " Mişko " berdewam dike. Lê bila yek ji me heta saetekê bilêtan bikire.
Azad Ez ê biçim, kî tê şanoyê bila heqê bilêta xwe bide!
Hêlîn Divê ez herim malê. Diya min li benda min e.
Rojda Lîstik kengê dest pê dike ?
Dîlan Bi tenê di danîşana saet pêncan de cih hebû.
Azad Em di saet çar û nîvan de li ber deriyê şanoyê hev û du bibînin.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Îro çiqas dema wan heye?
   ....
2. Ew bernameya şanoyê çawa hîndibin?
   ....
3. Kî hejmara telefona şanoyê dizane?
   ....
4. Di şanoyê de kîjan lîstik dilîze?
   ....
5. Lîstîk kengê dest pê dike?
   ....
6. Kî diçe bilêtan dikire ?
   ....

B. Guhdariya Muzîkê

1- Li ser pirsên li jêr bipeyivin.

1- Hûn ji kîjan cureyê muzîkê hez dikin?
2- Dengê kîjan amûrê mûzîkê bi we xweş tê?
3- Kêfa we ji kîjan hunermendî re tê?

2- Van peyvan binasin

stran amûr deng dengê zîz
dengê dilsoj zêmar dengbêj
stranbêj dûrik huner stirîn
hunermend

3- Cihên vala bi peyvên li jor dagirin.

Dûrik, stranbêj, dilsoj, dengbêj, amûr, stran

1- Bilûr .... muzîkê ye.
2- Meyremxan .... navdar a kurd e.
3- .... Lawikê Metînî pir xweş e.
4- Karapêtê Xaço .... e.
5- Zêmar stranên .... in.
6- Navê stranên dawetan .... e.

4- Stranek

Zimanê Kurdî

Bi xeml û rewş e
Şirîn û xweş e
Şirîn û xweş e
Zimanê kurdî

Bi xweş awaz e
Letîf û naz e
Letîf û naz e
Zimanê kurdî

Beyta Feqî ye
Kubra Xanî ye
Kubra Xanî ye
Zimanê kurdî

Bi xeml û rewş e
Şirîn û xweş e
Şirîn û xweş e
Zimanê kurdî

Qewqeba çiya ne
Kubra Teyran e
Kubra Teyran e
Zimanê kurdî

Stranbêj: Aramê Dîkran

5- Tu ji muzîkê hez dikî?

Azad	Tu ji muzîkê hez dikî?
Diyar	Erê, ez gelekî ji muzîkê hez dikim.
Azad	Kêfa te ji kîjan cureyê muzîkê re tê?
Diyar	Ez ji stranên dengbêjiyê pir hez dikim. Lê tu?
Azad	Ez ji stranên govendê hez dikim.
Diyar	Ez jî ji stranên govendê hez dikim.
Azad	Tu ji kîjan hunermendî hez dikî?
Diyar	Herî zêde ez ji Karapetê Xaço hez dikim. Tu ji kê hez dikî?
Azad	Ez ji dengê Muradê Kinê pir hez dikim.
Diyar	Kîjan kilam zêde li xweşiya te diçin?
Azad	Kilama "Çemê Çetelê" û "Lawikê Metînî ".

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Diyar ji kîjan cureyê muzîkê hez dike?
   ....
2. Kêfa Azad ji kîjan muzîkê re tê?
   ....
3. Diyar herî zêde ji kîjan hunermendî hez dike?
   ....
4. Kî ji dengê Muradê Kinê hez dike?
   ....
5. Kî ji kilama "Lawikê Metînî" hez dike?
   ....

C- Werzîş

1- Pirsên li jêr nîqaş bikin.

1) Hûn ji kîjan cureyên werzîşê hez dikin?
2) Kêfa we ji futbolê re tê?
3) Hûn ji kîjan lîstikvanên futbolê hez dikin?
4) Hûn qet diçin kaşûnê?

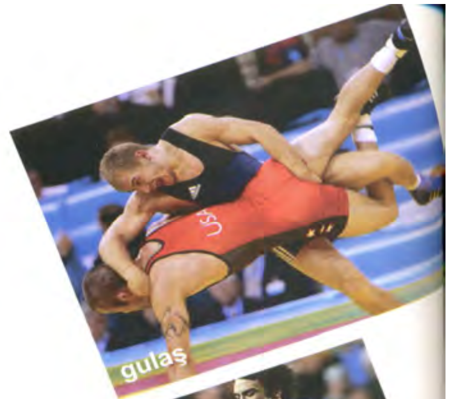

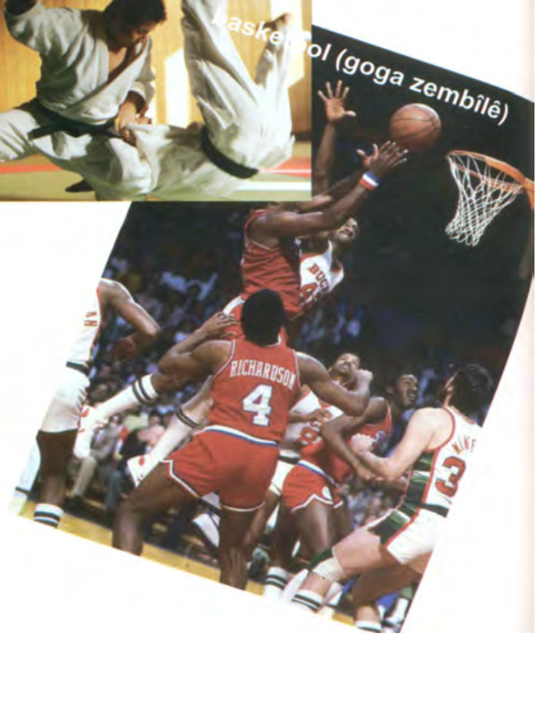

2- Tu ji werzîşê hez dikî?

Azad Ez ji werzîşê pir hez dikim.
Diyar Ez jî ji werzîşê pir hez dikim, nemaze jî ji avjeniyê.
Azad Ez jî goga piyan pir hez dikim.
Diyar Her wiha ez her roj serê sibê saetekê jî li parkê dimeşim.
Azad Meş ji bo tenduristiya mirov pir baş e. Ez her hefte bi hevalên xwe re goga piyan dilîzim.
Diyar Hûn kîjan rojê dilîzin?
Azad Roja çarşemiyê.
Diyar Ez jî dixwazim beşdarî we bibim.
Azad Kerem bike, em vê hefteyê bi hev re biçin.
Diyar Baş e, em ê hev bibînin.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Kî ji avjeniyê hez dike?
   ....
2. Azad ji çi hez dike?
   ....
3. Diyar li ku dimeşe?
   ....
4. Meş ji bo çi baş e?
   ....
5. Azad tevî hevalên xwe kîjan rojê goga piyan dilîze?
   ....

D- Rêziman

Cînavkên kesane	Lêkera alîkar	Lêkera bingehîn
Ez	dikarim/nikarim	bibezim
Tu	dikarî /nikarî	bibezî
Ew	dikare/nikare	bibeze
Em	dikarin/nikarin	bibezin
Hûn	dikarin/nikarin	bibezin
Ew	dikarin/nikarin	bibezin

1- Ji karên li jêr ên ku hûn dikarin û yên ku hûn nikarin diyar bikin.

Mînak: Ez dikarim / nikarim bi kurdî biaxivim.

1. Ez dikarim / nikarim li bilûrê bidim.
2. Ez dikarim / nikarim kompîturê bi kar bînim.
3. Ez dikarim / nikarim bi îngilîzî bipeyivim.
4. Ez dikarim / nikarim wêneyan xêz bikim.
5. Ez dikarim / nikarim govendê bigirim.
6. Ez dikarim / nikarim stranan bibêjim.
7. Ez dikarim / nikarim helbestan binivîsim.
8. Ez dikarim / nikarim avjeniyê bikim.

2- Lêkera karînê li gorî cînavkan bikişînin.

Mînak: Ez *dikarim* bi kurdî biaxivim.

1. Tu ....li gîtarê bidî?
2. Hûn .... kompîturê bi kar bînin. (neyînî)
3. Ew .... bi tirkî bipeyivin.
4. Em .... stranan bibêjin.
5. Ez ....helbestan binivîsim. (neyînî)

3- Lêkera bingehîn li gorî cînavkan bikişînin.

Mînak: Ew dikare bi kurdî *binivîse*.

1. Ew dikare govendê ....? (girtin)
2. Em nikarin wêneyan xêz .... (kirin)
3. Tu dikarî xwarinê .... ? (çêkirin)
4. Hûn dikarin erebeyê............... (ajotin)
5. Ez nikarim gulan .... (çandin)

E- Ez dikarim avjeniyê bikim.

Rojda Hêlîn, tu dikarî avjeniyê bikî?
Hêlîn Belê, ez dikarim. Ez di avjeniyê de gelek jêhatî me.
Rojda Pir baş e. Mixabin ez nikarim baş avjeniyê bikim. Lê ez dikarim basketbolê bilîzim.
Hêlîn Belê, ez jî ji basketbolê hez dikim, lê ez pir ne jêhatî me. Ez di muzîkê de gelek pêşketî me. Ez dikarim tembûr û bilûrê lê bidim.
Rojda Ez jî ji muzîkê hez dikim. Lê ez nikarim amûreke muzîkê lê bidim. Ez tenê dikarim stranan bibêjim.
Hêlîn Ez dikarim te hînî lêdana bilûrê bikim.
Rojda Ez ê gelekî kêfxweş bibim.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Kî dikare avjeniyê bike ?
....
2. Rojda dikare çi bilîze?
....
3. Hêlîn dikare kîjan amûrên muzîkê lê bide?
....
4. Kî dikare stranan bibêje?
....
5. Hêlîn dixwaze Rojdayê hînî çi bike?
....

F- Azad çû pirtûkxaneyê

1- Pirsên li jêr bibersivînin.

1) Hûn ji xwendinê hez dikin?
2) Hûn kîjan nivîskarên kurd dinasin?

Ez duh çûm pirtûkxaneyê. Min du pirtûkên çîrokan wergirtin. Ez ê wan bixwînim. Meha çûyî jî min sê pirtûk xwendin. Pirtûkek bi navê "Çîrokên Gelêrî" hebû. Gelekî kêfa min ji wê re hat. Di wê pirtûkê de der barê Ristemê Zal de çîrokek hebû. Ew çîrok pir balkêş bû. Di vê çîrokê de lehengiya Ristemê Zal pir kêfa min anî. Mirov bi çîrokên wiha dilşad dibe. Wekî din jî gelek çîrokên xweş di vê pirtûkê de hebûn.

2- Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Azad duh çû ku derê?

....

2. Wî çend pirtûk wergirtin?

....

3. Wî meha çûyî çend pirtûk xwendin?

....

4. Kêfa wî ji kîjan pirtûkê re hat?

....

5. Kêfa wî ji kîjan çîrokê re hat?

....

G- Geşt û seyran

Çiya Rojbaş Dilhat, tu duh li ku derê bûyî?

Dilhat Rojbaş hevalê Çiya, ez duh tevî hevalên xwe çûm ser Kela Wanê.

Çiya Te çima gazî min nekir?

Dilhat Min telefonî malê kir, lê tu ne li malê bûyî.

Çiya Xem nake, geşta we çawa derbas bû?

Dilhat Gelekî xweş bû. Em serê sibê zû rabûn. Em bi erebeya Reşo çûn.

Çiya Reşo jî hat?

Dilhat Belê, ez, Reşo, Gulê, Demhat û Fatê bi hev re çûn. Em zû gihîştin wê derê. Me ji xwe re cihekî xweş dît û em lê rûniştin. Me taştêya xwe xwar. Dûre, em hilkişiyan ser kelê. Ji ser kelê bajarê Wanê pir xweş xuya dike. Li wir hin zarok hebûn. Wan ji me re qala dîroka Kela Wanê kir. Me gelek wêne kişandin. Paşê em daketin jêr, me firavîn xwar.

Çiya Noşîcan be, we çi xwar?

Dilhat Me bi xwe re masî birin û li ser manqelê biraştin.

Çiya We paşê çi kir?

Dilhat Paşê jî Demhat li tembûrê da û me li ber govend girt. Roja me pir xweş derbas bû.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Dilhat û hevalên xwe çûn ku derê?
....

2. Ew bi çi çûn?
....

3. Wan piştî taştê çi kir?
....

4. Kê ji wan re qala dîroka Kela Wanê kir?
....

5. Ji ser kelê dîmenê bajêr çawa bû?
....

6. Di firavînê de wan çi xwar?
....

7. Wan li ber çi govend girt?
....

H- Rêziman

Dema boriya têdeyî

Li gorî lêkerên negerguhêz

lêker	rayeka dema borî	kirde	pêveber
çûn	çû	Ez	çûm.
		Tu	çûyî.
		Ew	çû.
		Em	çûn.
		Hûn	çûn.
		Ew	çûn.

Ez ji dibistanê hatim.
Tu ji ser banî ketî.
Deriyê malê vebû.

Karker ji kargehê derketin.
Em li ber behrê rûniştin.
Hûn bi mamoste re peyivîn?

Li gorî lêkerên gerguhêz

lêker	rayeka d. borî	kirde	bireser	pêveber
xwarin	xwar	Min	sêvek sêv	xwar
		Te		
		Wî/Wê		
		Me		
		We		
		Wan		

lêker	rayeka d. borî	kirde	bireser	pêveber
xwarin	xwar	Min	du sêv sêv	xwarin
		Te		
		Wî/Wê		
		Me		
		We		
		Wan		

Li gorî bireser kişandina lêkerên gerguhêz

lêker	kirde	bireser	pêveber
dîtin	Te	ez	dîtim.
	Min	tu	dîtî.
	Wan	ew	dît.
	Wê	em	dîtin.
	Me	hûn	dîtin.
	Wî	ew	dîtin.

Min bernameyê temaşe kir.
Wî ji malê pirtûkek anî.
Me li mala wan firavîn xwar.

Te ez li ber dêrî hiştim.
Wê tu li gund dîtî.
Wan karekî baş kir.

A - Xebata li ser peyvan

1- Cihên vala bi peyvên li jêr dagirin.

şano	werzîş	avjenî	hunermend	stran
çîrok	***govend***	tendirustî	lîstik	

Mînak Ez ji ***govendê*** hez dikim.

Dîlan Tu ji kîjan .... hez dikî?
Bengî Ez ji Mihemed Şêxo hez dikim.
Dîlan Tu ji kîjan .... wî hez dikî?
Bengî Ez ji strana "Ay lê Gulê" hez dikim.

Serhat Tu ji .... hez dikî?
Tevger Belê, bi taybetî jî ji goga piyan hez dikim.
Serhat Tu dikarî .... jî bikî?
Tevger Mixabin, ez nikarim xwe li ser avê ragirim.
Serhat Lê avjenî ji bo .... pir baş e.

Zelal Tu qet diçî ....?
Aram Belê, min duh li .... Şanoya Hêvî temaşe kir.
Zelal Navê lîstikê çi bû?
Aram "Derwêşê Evdî". Navê xwe ji .... Derwêşê Evdî û Edûlê digire.

2- Nêçîra peyvan

1. *HELBEST*........................
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

E	D	R	**H**	**E**	**L**	**B**	**E**	**S**	**T**	E
H	E	G	E	T	H	I	L	H	A	M
E	N	E	T	I	A	V	J	E	N	B
N	G	Ş	L	V	V	G	H	L	T	Û
G	B	T	T	A	Î	E	R	T	Y	R
E	Ê	G	N	Z	N	Q	W	X	R	K
Q	J	H	E	E	E	R	Ş	A	N	O
A	R	J	G	Y	G	G	T	T	T	L
P	A	Ş	K	A	Z	A	M	Î	M	Ê
D	T	J	R	M	T	Y	Q	W	E	S
W	E	R	Z	Î	Ş	B	I	L	Û	R

B- Xwendin

1- Dîlan çû seyranê

Pêr, em bi malbatî çûn geşt û seyranê. Em ne bi tenê bûn, mala xaltîka min jî bi erebeya xwe hatin. Em çûn ber Çemê Dîcleyê, geşta me gelekî xweş bû. Hewa pir xweş bû. Em serê sibê zû ji mal derketin û bi erebeyê çûn. Ji ber vê yekê jî me cihekî xweş bi dest xist. Hîn zêde kes nehatibû.

Cihê ku em lê rûniştin, cihekî bi dar û ber bû û nêzîkî avê bû. Li wê derê kaniyek hebû, ava wê pir cemidî bû. Me tiştên xwe ji erebeyê danîn, me berikek xwe raxist, mînderên xwe jî danîn serê û em li ser rûniştin. Bavê min ji me re hêlekanek jî çêkir. Bi me re top jî hebû.

Hinekan ji me dest bi amadekirina taştê kir. Hinek jî bi vêxistina êgir re eleqedar bûn. Heçî em zarok bûn, kesî ji me tu kar nexwest. Heta ku xwarin amade bû, em li derdorê geriyan. Piştî demeke kurt taştê amade bû. Me taştêya xwe xwar. Piştre me hemûyan bi hev re bi topê lîst. Paşê xaltîka min û hevserê wê goşt amade kir, bavê min û diya min jî manqel vêxist. Goşt danîn ser manqelê û me di firavînê de goşt xwar. Me dîsa bi topê lîst û em li hêlakanê siwar bûn. Sîdar û Tacdîn ketin avê. Hevserê xaltîka min Apê Hogir nîk bi xwe re anîbû. Piştî nîvro wî û bavê min li ber çêm masî girtin û li ser manqelê masî pijandin û me jî goştê masiyan xwar. Çêja goştê masiyan pir xweş bû. Em serêvarkî vegeriyan malê. Rojeke pir xweş bû. Lê em pir westiyan, lewre jî em zû raketin.

a- Bersiva van pirsên li jêr bide.

1-Ew kengî çûn geştê û seyranê?
....

2-Ew çûn ku derê?
....

3-Ew li cihekî çawa rûniştin?
....

4-Zarokan heta xwarinê çi kir?
....

5-Kê ji zarokan re hêlekan çêkir?
....

6-Wan di firavînê de çi xwar?
....

7- Piştî firavînê Sîdar û Tacdîn çi kir?
....

8- Kê masî girtin?
....

9- Ew kengî vegeriyan malê?
....

10- Ew çima zû raketin?
....

b) Beşên hevokên ku hev temam dikin bigihînin hev.

1. Wan cihekî baş bi dest xist,
2. Zarok li derdorê geriyan,
3. Cihê wan xweş bû,
4. Ew zû raketin,
5. Zarok li hêlekanê siwar bûn,

a. ji ber ku ew pir westiyabûn.
b. ji ber ku cihekî bi dar û ber û nêzîkî avê bû.
c. ji ber ku bavê wan ji wan re hêlekan çêkir.
d. ji ber ku ew serê sibê zû çûn.
e. ji ber ku kesî ji wan tu kar nexwest.

1	2	3	4	5
d				

2- Rojan çû mûzexaneyê

Ez roja yekşemê çûm mûzexaneyê. Bavê min ez birim muzexaneya bajêr. Me di mûzexaneyê de tiştên gelekî balkêş dîtin. Li mûzexaneyê pêşangeha tiştên kevn û dîrokî hebû. Di pêşangehê de tiştên mîna qafik, tasik, destar, derzî, tevşo hebûn. Tiştê ku herî zêde bala min kişand, xemlên jinan bûn. Xişirên zîvîn û zêrîn gelekî xweşik bûn.
Gerînendeyê mûzexaneyê ji me re qala şaristanî û serdemên berê kir. Di mûzexaneyê de hinek kevir hebûn, li ser wan jî hinek nivîsên cihêreng hebûn. Me tu tişt ji wan nivîsan fêm nekir. Bavê min got, "Ev nivîsên bizmarî ne." Li ber her nivîsê jî wateya wê hebû. Ez bi vê serdanê hînî pir tiştan bûm.

Bersiva van pirsên li jêr bide.

1- Rojan roja yekşemiyê çû ku derê?
....

2- Kê ew bir mûzexaneyê?
....

3- Li mûzexaneyê pêşangeha çi hebû?
....

4- Herî zêde çi bala wî kişand?
....

5- Kê qala şaristanî û serdemên berê kir?
....

6- Li mûzexaneyê nivîsên çawa hebûn?
....

C - Hîndariyên rêzimanî

1- Di hevokên li jêr de lêkeran li gorî dema boriya têdeyî bikişînin.

Mînak Rojan roja yekşemê **çû** (çûn) mûzexaneyê.

1- Dîlanê destê xwe bilind .... (kirin).
2- Rêzan kinc .... (şûştin).
3- Seyran ji Amedê zû........... (vegerîn).
4- Xalê min par ez ...... (birin) Heskîfê.
5- Min hevalên te .... (naskirin).
6- Wî pêr milê xwe .... (şikandin).
7- Min kevirek .... (avêtin) nava avê.
8- Qenco dereng ji xew .... (rabûn).
9- Ez îro zû .... (gihîştin) malê.
10- Wan xwarin.................... (pehtin).

2- Bi van peyvan li gorî forma karînê hevokan saz bikin.

Mînak

Ew / govend / girtin.
Ew dikare govendê bigire. (erênî)/ Ew nikare govendê bigire.(neyînî)

1- Ez / avjenî / kirin(neyînî)..
2- Tu / goga piyan / lîstin ....
3- Em / bi / îngilîzî / axivîn ....
4- Dîlan / wêne / çêkirin (neyînî) ....
5- Hûn / stran / gotin ....
6- Sîdar / tembûr / lêdan...
7- Sînem / helbest / nivîsîn (neyînî) ....
8- Ez / xwarin / çêkirin ....

unîte 7 CIH Û WAR

• cîhan • bajar • taxa me • avahiya me • odeya Hêlînê • rêziman

A- Cîhan

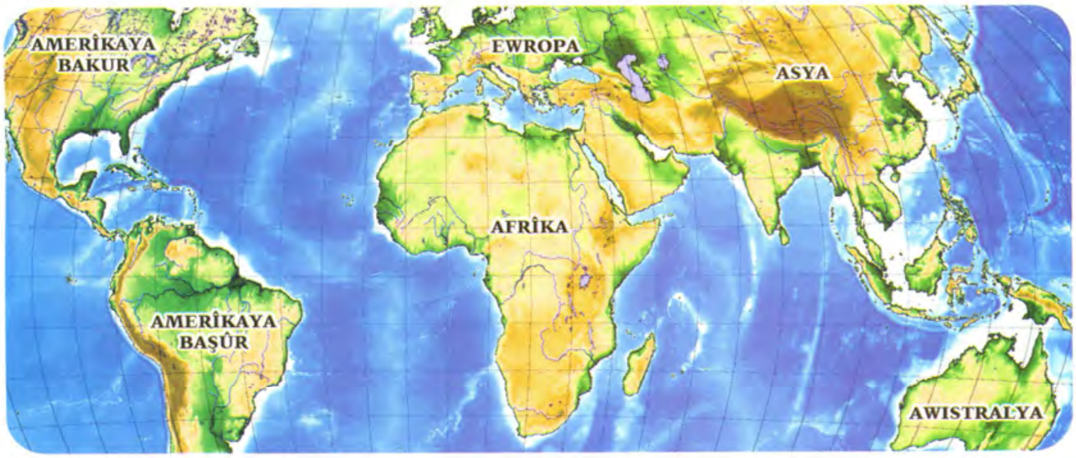

Kî dizane?

1. Berlîn paytexta kîjan welatî ye ?
a) Fransa **b)** Portekîz **c)** Almanya **d)** Japonya

2. Navê paytexta Îngilistanê çi ye?
a) Parîs **b)** London c) Tîran **d)** Bûdapêşte

3. Gelê Kûbayê bi çi zimanê dipeyivin ?
a) erebî **b)** fransî **c)** farisî **d)** îspanî

4. Îtalya li ser kîjan parzemînê ye?
a) Afrîka **b)** Amerîka **c)** Antartîka **d)** Ewropa

5. Kurdistan li ser kîjan parzemînê ye?
a) Afrîka **b)** Asya **c)** Amerîka **d)** Ewropa

6. Li kîjan welatî bi farisî diaxivin?
a) Pakîstan **b)** Tirkiye **c)** Îran **d)** Sûriye

WELAT	NETEWE	ZIMAN
Tirkiye	tirk	tirkî
Almanya	alman	almanî
Îran	faris	farisî
Amerîka	amerîkî	îngilîzî
Japonya	japon	japonî
Kûba	kûbayî	îspanî
Kurdistan	kurd	kurdî
Iraq	ereb	erebî

B- Bajar

1-Hevpeyvîn

1- Pirsên li jêr bibersivînin.

1) Serjimara bajarê we çiqas e?
2) Bajarê we bi çi tiştê xwe navdar e?
3) Li bajarê we kîjan çiya û çem hene?

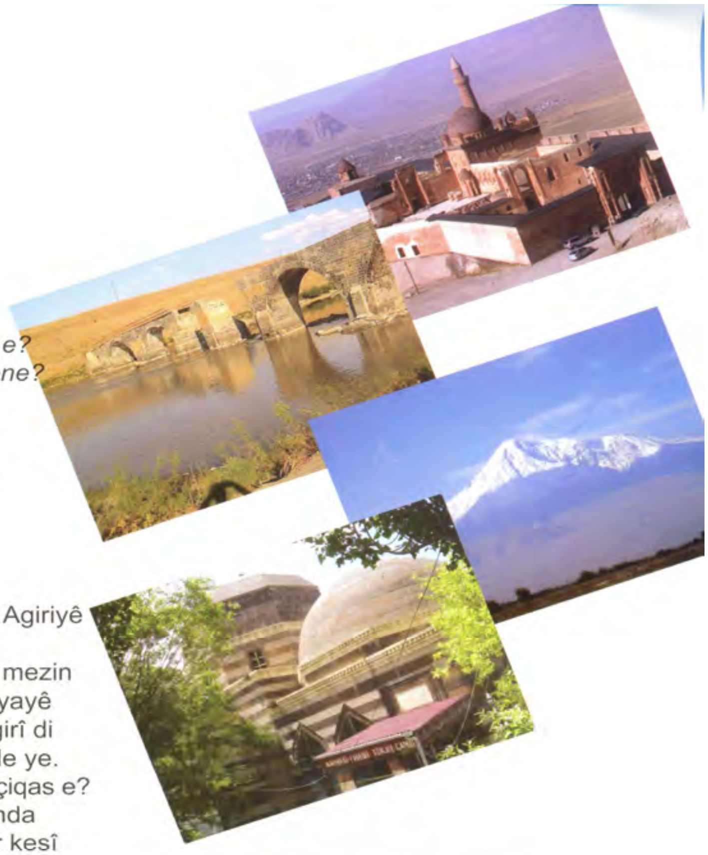

Nûçegihan Rojbaş, ez dikarim hevpeyvîneke bi te re bikim?

Diyar Belê, kerem bike.

Nûçegihan Tu ji ku derê yî?

Diyar Ez ji Agiriyê me.

Nûçegihan Tu dikarî ji me re qala Agiriyê bikî?

Diyar Agirî bajarekî dîrokî û mezin e. Agirî navê xwe ji Çiyayê Agirî digire. Çiyayê Agirî di nava tixûbê vî bajarî de ye.

Nûçegihan Hejmara şêniyê bajêr çiqas e?

Diyar Hejmara şêniyê navenda bajêr nêzikî sed hezar kesî ye. Hejmara hemû şêniyên bajêr bi navçe, bajarok û gundên xwe ve ji pênc sed hezarî zêdetir e.

Nûçegihan Çemê Muradê di Agiriyê re derbas dibe, ne wisa?

Diyar Erê, çemê Muradê di kêleka bajêr re diherike.

Nûçegihan Wekî din çi cih û warên taybet hene?

Diyar Li rojhilatê bajêr Bazîda rengîn cih digire. Li vê navçeyê Qesra Îsheq Paşa û gora Ehmedê Xanî hene. Her roj bi dehan kes tên serdana qesrê û gora Ehmedê Xanî ziyaret dikin.

Nûçegihan Ji bo alîkariya te zor spas.

Diyar Spasxweş.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1- Agirî bajarekî çawa ye?

....

2- Bajar navê xwe ji ku digire?

....

3- Hejmara şêniyê navenda bajêr çi qas e?

....

4- Kîjan çem di nav Agiriyê re derbas dibe?

....

5- Li Bazîdê kîjan qesra navdar heye?

....

6- Gora Ehmedê Xanî li ku ye?

....

C- Taxa me

QADA ÎSTASYONA TRÊNÊ

Îstasyona trênê di navenda Amedê de, li derveyî sûran e. Kolana Mêrg Ehmed, ji navenda sûran dest pê dike û li ber Deriyê Rihayê diqede. Dûmahîka vê kolanê Kolana Îstasyonê ye. Ev kolan ji Deriyê Rihayê dest pê dike û ber bi îstasyonê ve didome. Kolan li Qada Îstasyonê bi dawî dibe. Li ser destê rastê ya Kolana Îstasyonê stadyûma bajêr heye.

Qada Îstasyonê cihekî pir fireh e. Li hemberî îstasyonê Parka Sûmerê heye. Ev parka mezin qadê xweş û geş dike. Li tenişta qadê mizgeftek heye. Hin pîrozbahiyên girseyî û mitîng li vê qadê pêk tên.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Îstasyona trênê li ku derê ye?

   ....

2. Kolana Mêrg Ehmed ji ku derê dest pê dike?

   ....

3. Kolana Îstasyonê ji ku derê dest pê dike?

   ....

4. Kolana Îstasyonê li ku bi dawî dibe?

   ....

5. Parka Sumerê li kîjan hêlê ye?

   ....

D- Avahiya me

Hevala hêja Sorgul,

Nameya te duh gihîşt ber destên min. Ji bo nameyê pir spas dikim. Li ser xwesteka te ez ê ji te re behsa mala me bikim.

Mala me di avahiyeke mezin û bilind de ye. Avahî yazdeh tebeqe ye. Di her tebeqeyê de çar mal hene. Di her malekê de sê ode, eywaneke mezin, mitbex, daşir, serşok û holek hene. Her wiha şaneşîneke fireh û mezin jî heye.

Derûdora avahiya me vekirî ye. Em dikarin di şaneşînê de li hawirdorê baş temaşe bikin. Dîmenên xweşik li ber çavên me ne. Di avahiya me de du asansor hene.

...

Ez te ji dil û can silav dikim, destên dê û bavê te maç dikim.

Bimîne di nav xêr û xweşiyê de! Li benda nameya te me.

Hêlîn Baran

Pirsên li jêr li gorî nameya li jor bibersivînin.

1- Kî nameyê dişîne?

....

2- Kî nameyê digire?

....

3- Mala Hêlînê di avahiyeke çawa de ye?

....

4- Avahî çend tebeqe ye?

....

5- Di her tebeqeyê de çend mal hene?

....

6- Ji şaneşînê çawa sûdê digirin?

....

7- Di xênî de asansor heye?

....

E- Odeya Hêlînê

Ev odeya Hêlînê ye. Di odeyê de du pace hene. Yek li aliyê çepê ye, yek jî li aliyê rastê ye. Li ber paceya aliyê rastê pirtûkxaneyeke mezin heye. Di vê pirtûkxaneyê de pirtûk û lênûskên Hêlînê hene. Di nava pirtûkxaneyê de televizyoneke biçûk balê dikişîne. Li aliyê rastê yê pirtûkxaneyê rûniştekek, li aliyê çepê yê pirtûkxaneyê cildankek heye. Li ser deriyê cildankê wêneyên xweşik hene.

Li aliyê çepê paceyeke din heye. Li ber vê paceyê nivîngehek heye. Li ser nivîngehê nivînek raxistî ye. Li raserî nivîngehê wêneyek balê dikişîne. Li aliyê rastê yê nivîngehê pirtûkxanyek biçûk heye, li raserî pirtûkxaneyê demjimêreke dîwaran xuya dike. Li hêla çepê komîdînek, li kêleka komîdînê şîfonyerek heye, li ser şîfonyer û komîdînê pêlîstokek hene. Li ber komîdîn û şîfonyer, li erdê xalîçeyekî rengî raxistî ye. Di odeya Hêlînê de rengê xemrî serdest e. Odeya Hêlînê gelekî birêkûpêk û xweşik e.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Di odeya Hêlînê de çend pace hene?

....

2. Li ber paceya aliyê rastê çi heye?

....

3. Cildank li kîjan aliyê pirtûkxaneyê ye?

....

4. Televizyon li ku derê ye?

....

5. Li ber paceya aliyê çepê çi heye?

....

6. Xalîçe li ku raxistî ye?

....

84

F- Rêziman

1- Daçek

daçek/pêşdaçek	navdêr, hoker	paşdaçek	lêkera kişandî
Li	malê		dimîne.
Bi	balafirê		diçe.
Ji	dibistanê		tê.
Di	bajêr	de	dijî.
Ji	Zozanê	re	bibêje.
Ji	jor	de	tê.
Bi	ku	ve	diçe.
Ji	dûr	ve	dixuye.
Bi	ser	de	digire.
Di	daristanê	re	dibore.
Bi	dîwêr	ve	daliqîne.

Bi aliyê te **de** nayê.
Ez **ji** Wanê me.
Ev **bi** çiqasî ye ?
Em **bi** ku **ve** biçin ?
Em **li** Ruhayê dijîn.
Zozan **bi** lezgînî diçe malê.

Li pey hev diçin.
Li cem me rûdine.
Li aliyê çepê menêre.
Ew **ji** dûr **ve** hev nas dikin.
Serheng **di** nav rezan **re** derbas dibe.
Di nav avê **de** avjeniyê dikin.

2- Peyvsazî

Peyvên hevedudanî

peyva yekemîn	peyva duyemîn	peyva hevedudanî
roj	baş	rojbaş
spas	xweş	spasxweş
pel	şîn	Pelşîn
çav	reş	çavreş
rê	nas	Rênas
kêf	xweş	kêfxweş
roj	name	rojname
çar	yek	çaryek
sor	gul	Sorgul
dil	şa (şad)	Dilşa

Cihên vala dagirin.

1. ......quncê rastê cildankek heye.
2. Li ..... şîfonyerê jî guldankek heye.
3. Mala me ...... avahiyeke mezin de ye.
4. Li ...... maseyê kursiyek heye.
5. Min çakêtê xwe .... hilço ve daliqand.
6. Sosin ....min re hat dibistanê.
7. Te çima ..... min re negot?
8. ..... ber mala me re derbas bû.

A - Xebata li ser peyvan

1- Cihên vala bi peyvên li jêr dagirin.

welat al tixûb bajar tax ziman kuçe navçe gund

1- .... Baxdayê li Iraqê ye.
2- Navê .... min Germenistan e.
3- Rengê .... me kesk, sor û zer e.
4- Li .... me sînemayek heye.
5- .... fermî yê Îranê farisî ye.
6- Bajarê Antaqyayê li ser .... Sûriyeyê ye.
7- Dêrik .... Mêrdînê ye.
8- Dara navê .... dîrokî yê Nisêbînê ye.
9- Mala me di .... teng de ye.

2- Nêçîra peyvan

1. ŞANEŞÎN.................................
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

X	**Ş**	**A**	**N**	**E**	**Ş**	**Î**	**N**	M	E	D
P	Q	E	P	W	A	O	S	G	R	E
A	K	X	A	N	Î	L	H	E	R	K
L	J	A	M	A	L	Q	O	Y	U	C
G	M	N	A	S	D	N	L	G	H	I
E	T	H	S	I	V	D	E	R	F	L
H	S	E	R	Ş	O	K	E	D	Ê	D
P	I	R	T	Û	K	X	A	N	E	A
L	R	T	Y	D	Î	W	A	N	T	N
I	W	E	P	A	L	D	A	N	G	K
N	T	A	M	E	Ş	U	N	S	D	Y
D	T	Ê	K	B	E	R	A	Y	Ê	Ê

3- Cihên vala dagirin.

WELAT	NETEWE	ZIMAN
....	tirk	....
Almanya	....	almanî
Îran	fars	....
Amerîka	amerîkî	....
....	....	japonî
Kûba	....	....
....	kurd	....
Fransa	....	....
Îngilistan	îngiliz	....
....	ermenî	....
Sûriye	....	erebî
Îsraîl	....	îbranî

B - Xwendin

1- Bajarê me

Navê bajarê me Agirî ye. Ew bajarekî dîrokî û mezin e. Navê wî yê berê Qerekose ye.

Çiyayê Agirî di nav tixûbên bajêr de ye. Nifûsa Agirî bi bajarok, belde û gundan ve 500 hezar e. Çemê Muradê yê bi nav û deng di kêleka bajêr re derbas dibe.

Di rojhilatê bajêr de navçeya wê Bazîd heye. Bazîd cihekî dîrokî ye. Qesra Îshaq Paşa û gora Ehmedê Xanî li Bazîdê ne. Her roj bi dehan kes li nava qesrê digerin û diçin serdana gora Ehmedê Xanî.

1- Ji hevokên li jêr yên rast bin, bi (r) yên çewt bin, bi (ç) xêz bikin

	Hevok	r	ç
1	Navê berê yê Agirî Qerekose ye.	✓	
2	Agirî bajarekî nû ye.		
3	Çiyayê Agirî di nav tixûbê bajarê Agiriyê de ye.		
4	Nifûsa bajêr bi tevahî 500 hezar e.		
5	Çemê Muradê di nav Agirî re derbas dibe.		
6	Bazîd li rojavayê bajêr dimîne.		
7	Qesra Îshak Paşa li Bazîdê ye.		
8	Gora Ehmedê Xanî li Bazîdê ye.		
9	Bazîd girêdayî Wanê ye.		
10	Gelek kes Qesra Îshak Paşa ziyaret dikin.		

2- Wendy qala welatê xwe dike.

Ez ji Hollandayê me, welatê min welatekî biçûk e. Ew li rojavayê Ewropayê ye.

Hollanda dikeve ser tixûbên du welatan: li rojhilat Almanya û li başûr jî Belçîka. Li aliyê rojava ve ew dikeve ser deryaya Bakur. Rûberê wê 41.526 kilometrên çargoşe ye. Nifûsa wê 16 mîlyon e.

Sîstema deshilata Hollandayê parlamenterî ye. Her wisa welatekê şahnişîn e. Ew ji 12 parêzgehan pêk hatiye. Zimanê fermî yê Hollandayê hollandî ye.

Paytexta wê Amsterdam e. Ew bajarekî gelekî xweş e.

Li Amsterdamê gelek avahiyên dîrokî hene. Li Amsterdamê kanal hene. Ew kanal li cihekî din nîn in, xweserî wê derê ne.

Her çiqas Amsterdam paytext e jî lê belê Den Haag (Lahey) navenda deshilata Hollandayê ye.

Holland yek ji welatên dewlemend e. Ji ber ku li bajarê Rotterdamê bendereke navneteweyî heye. Bi sedan keştiyên bazirganî rojane têne vê benderê. Hollanda di warê pîşesazî, çandinî û teknolojiyê de jî pêşketî ye.

Hollanda bi dewlemendiya cureyê gulan navdar e. Her sal bi bihaye milyonan ev gul têne firotin.

Li Hollandayê daristan pir in û gelekî xweş in.

Bajarê ku ez lê dijîm, navê wî Leiden e. Ev bajar, bajarekî dîrokî ye. Dîrokeke wî ya dûr û dirêj heye. Bo nimûne, zanîngeha ku ez lê dixebitim, li Hollandayê zanîngeha kevntirîn e. Ez ji welatê xwe gelekî hez dikim.

Bersiva van pirsên li jêr bidin.

1- Hollanda li ser kîjan parzemînê ye?

....

2-Li rojhilata Hollandayê kîjan welat heye?

....

3- Nifûsa Hollandayê çiqas e?

....

4- Sîstema deshilata Hollandayê çi ye?

....

5- Zimanê fermî yê Hollandayê çi ye?

....

6- Navê paytexta Hollandayê çi ye?

....

7- Li kîjan bajarê Hollandayê bendereke navneteweyî heye?

....

8- Hollanda bi çiyê xwe navdar e?

....

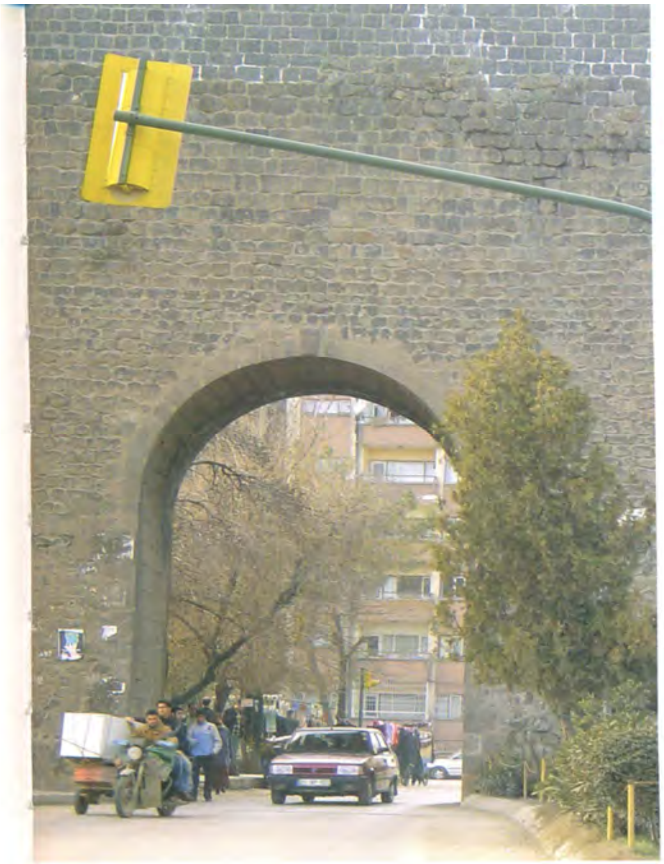

Deriyên Sûrên Amedê

Amed berê di nav sûran de bû. Sûrên Amedê di nav cihanê de bi nav û deng e. Sûr bi dirêjayî û mezinaya xwe di cihanê de piştî Dîwarê Çînê di rêza duyemîn de cih digirin. Armanca avakirina sûran parastina bajêr bû. Di serî de çar deriyên Sûrên Amedê hebûn. Sê derî jî paşê vebûn û hejmara deriyan bû heft. Li bakurê bajêr "Deriyê Çiyê", li rojava "Deriyê Rihayê", li başûr "Deriyê Mêrdînê", li roj-hilat "Deriyê Nû" hene. Ji bilî van deriyan deriyek jî nêzikî Deriyê Çiyê heye. Ji vî derî re jî "Deriyê Sarayê" dibêjin. Du deriyên din jî di demên dawiyê de vebûn. Çemê Dîcleyê di ber sûran re derbas dibe. Li ber çem baxçeyên Hewselê hene. Dîmenên baxçeyan ji ser sûran gelekî xweş e. Ji ser sûran Pira Dehderî xuya dike.

3. Beşên hevokên ku hev temam dikin bigihînin hev.

1. Bajarê Amedê
2. Sûrên Amedê
3. Heft deriyên
4. Deriyê Çiyê
5. Çemê Dîcleyê
6. Li ber Çemê Dîcleyê
7. Ji ser sûran

a. li bakurê bajêr e.
b. di ber sûran re derbas dibe.
c. pir bi nav û deng in.
d. berê di nav sûran de bû.
e. Baxçeyên Hewselê hene.
f. Sûrên Amedê hene.
g. Pira Dehderî xuya dike.

1	2	3	4	5	6	7
d						

C- Hîndariyên rêzimanî

Daçek

1- Cihên vala yên li jêr bi daçekan dagirin.

1- Mala me ..... Amede ye.
2- Ez .... Zanîngehê ..... dixwînim.
3- Ew ...... nav daristanê ....derbas dibe.
4- Pîrika min ...... me ...... çîrokan dibêje.
5- Ez .... mala xaltîka xwe hatim.
6- Mizgîn .... aliyê jêr...... dimeşe.
7- Evînê wêneyek .... dîwarê odeya xwe .... daliqand.
8- Komek zarok ...... aliyê çepê .... tên.
9- Em .... keştiyê çûn Girava Axtamarayê.
10- Mala Zozanê .... dûr .... xuya dike.

Peyvsazî

2- Van peyvan bigihînin hev û peyvên hevedudanî çêkin.

Peyva yekemîn	Peyva duyemîn	Peyva hevedudanî
1. çav	a. baş	çavşîn
2. roj	b. mîr	....
3. yek	c. reş	....
4. pis	d. hilat	....
5. dot	e. name	....
6. dil	f. mam	....
7. dep	g. xweş	....
8. dem	h. şîn	....
9. şev	i. şem	....
10. sal	j. ziman	....
11. rê	k. sal	....

unîte 8 PÊŞKETIN

- têkberên elektronîk
- kompîtur û înternet
- weşana bi kurdî
- rêziman

A- Têkberên elektronîk

1- Navdêrên di nava qadê de di bin wêneyan de binivîsin.

cilşo firin firaqşo sarinc televîzyon şofben kompîtur tozmij

1) ....

2) ....

3) ....

4) ....

5) ....

6) ....

7) ....

8) ....

2- Kirîna têkberan

Kawa Em îro biçin têkberên nava malê bikirin.

Şermîn Baş e, jixwe zêde dema me nema.

Kawa Ka em lîsteyekê amade bikin.

Şermîn Rast e, bêyî lîste nabe.

Kawa Tu bibêje, ez binivîsim.

Şermîn Çilşo, sarinc, firin, tozmij, televîzyon...

Kawa Wekî din, gelo em firaqşoyekê jî nekirin?

Şermîn Niha ne pêwîst e, em ê firaqên xwe bi destan bişon.

Kawa Baş e, her wiha em kompîturekê jî bikirin.

Şermîn Bila be. Gelo li malê xeta telefonê heye?

Kawa Erê, lê em ê înternetê jî girê bidin.

Şermîn Ew karê paşê ye.

Kawa Ev qas bes e. Nexwe em herin.

Şermîn Em biçin, dibe ku li firoşgehê jî hin tişt bên bîra me.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Şermîn dixwaze kîjan têkberan bikire?

   ....

2. Ew ê firaqşoyekê jî bikirin an na?

   ....

3. Ew ê niha înternetê jî girê bidin?

   ....

4. Kawa û Şermîn diçin ku derê?

   ....

3- Li malê têkberên elektronîk

Gulçîn Tu bi xêr hatî.
Binevş Di nav xêrê de bî.
Gulçîn Tu çima ev qas dereng mayî?
Binevş Li malê gelek kar hebû. Bawer bike ez ji serê sibê ve rûniştime.
Gulçîn Çima te çi kar kir?
Binevş Ez serê sibê rabûm, min taştê amade kir. Piştre min zarok şandin dibistanê. Paşê, min tozmij vekir û nava malê malaşt. Min nava malê hinekî berhev kir. Ji êvar de hinek firaqên qirêjî hebûn, min ew xistin firaqşoyê. Hevjînê min êvarê hinek kinc avêtin cilşoyê, min ew raxistin.
Gulçîn Bi rastî tu gelekî jêhatî yî. Li mala me van karan Ferzende dike. Ez bi xwe tenê xwarinê amade dikim, wekî din ez têkilî tu karî nabim.
Binevş Hevgîn jî hinek karan dike, lê karê wî zêde ye, jixwe bi derengî tê malê, lewre jî ez naxwazim ew zêde karê malê bike.
Gulçîn De baş e, ka ez ji te re çay û paste bînim, hinekî bêhna xwe vede...
Binevş Spas, mala te ava.
Gulçîn Mala te jî ava.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Binevş çima dereng ma?
   ....
2. Binevşê çi kar kir?
   ....
3. Di mala Gulçîne de karên malê kî dike?
   ....
4. Hevgîn çima karê malê zêde nake?
   ....
5. Gulçînê ji bo Binevşê çi amade kir?
   ....

B- Kompîtur û înternet

1- Pirsên li jêr nîqaş bikin.

1) Hûn kompîturê bi kar tînin?
2) Hûn kompîturê bi çi armancê bi kar tînin?
3) Bandora înternetê li ser jiyana we çi ye?

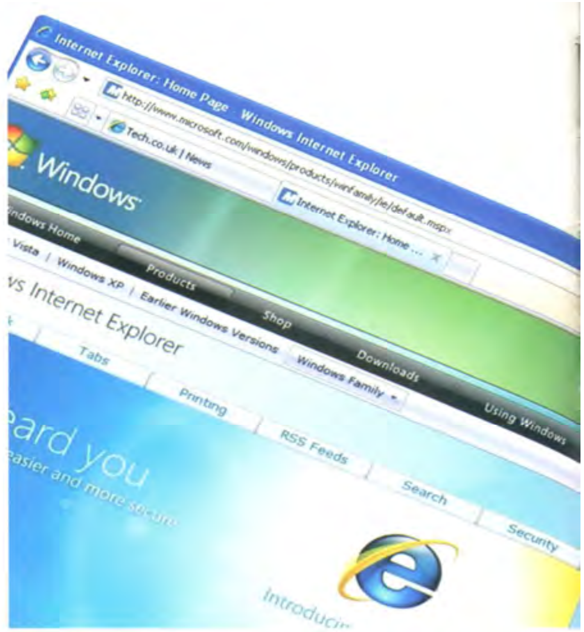

Di roja îroyîn de gelek amûrên nû yên ragihandinê derketine. Êdî em bêyî van amûran nikarin bijîn. Ji van a herî girîng kompîtur e. Di jiyana me de kompîtur cihekî gelekî girîng digire.
Wekî mînak, kompîtura min pir bi kêrî min tê. Ez nivîsên xwe li ser kompîturê dinivîsim. Tiştekî ku girîngiya kompîturê zêde dike jî înternet e. Em dikarin gelek agahiyên pêwîst bi riya înternetê peyda bikin. Her wiha di înternetê de tîşkename (e-mail) jî gelekî girîng û pêwîst e. Êdî kes nameyan ji hev re naşîne, li şûna wan, tîşkenameyan ji hev re dişînin.
Li ser tora înternetê, gelek malpar hene. Hinek malper namedankan jî didin bikarhênerên xwe. Mirov dikare di ser namedankan re peyamhinêrê (msn) jî bi kar bîne. Ez bi xwe jî peyamhinêrê bi kar tînim. Her wiha kameraya min jî heye, ez dikarim bi hevalên xwe yên dûr re rasterast bipeyivim. Ji bo ku deng neçe derve jî, ez berguhkê bi kar tînim. Ez bi berguhkê li stranan jî guhdariyê dikim. Ez ji ser înternetê hinek bernameyên nû dadixim, hin caran jî stranên mp3 û dîmenên mp4 dadixim.
Amûreke din a girîng jî telefona destan e, ez bi riya telefonê dikarim peyaman ji hevalên xwe re bişînim, her wiha ez dikarim li radyo û muzîkê jî guhdariyê bikim. Êdî em dikarin bi riya telefonê bikevin înternetê jî. Van amûran jiyana me gelekî hêsan kiriye. Em dikarin bi nas û dostên xwe re danûstandinê bikin, lê ev amûrên nû, nikarin cihên sohbeteke xweş a rû bi rû, nivîsandina nameyekê û di sînemayê de temaşekirina li fîlmekî bigirin.

2- Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Ji amûrên serdema nû ya herî girîng kîjan e?
....

2. Nivîskar çawa ji kompîturê sûdê werdigire?
....

3. Em bi riya înternetê dikarin çi bikin?
....

4. Bi kîjan amûrê mirov dikare bi hevalên xwe bipeyive?
....

5. Îro cihê nameyan çi girtiye?
....

6. Telefona destan bi kêrî çi tê?
....

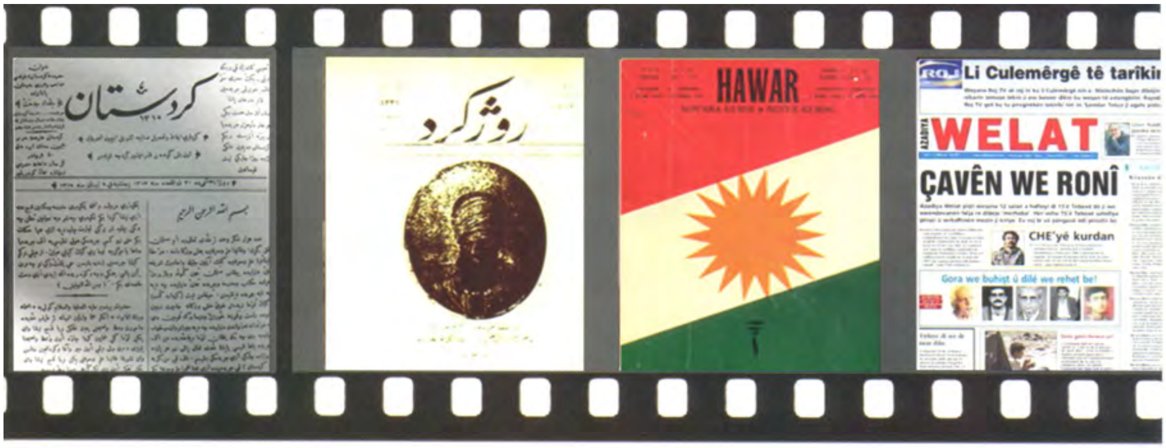

C- Weşana bi kurdî

1- Kî dizane?

1- Yekemîn rojnameya kurdî kîjan e?
a) Hawar **b)** Roja Nû **c)** Riya Teze **d)** Kurdistan

2- Kê kovara Hawar derxistiye?
a) Cegerxwîn **b)** Celadet Bedirxan **c)** Pîrêmêrd **d)** Ereb Şemo

3- Yekemîn radyoya ku bi kurdî weşan kiriye kîjan e?
a) Radyoya Erîvanê **b)** Radyoya Tehranê **c)** Şerq el Adna **d)** Dengê Mezopotamya

4- Yekemîn televîzyona peykî ya kurdî kîjan e?
a) Xebat Tv **b)** Roj Tv **c)** Med Tv **d)** Kurdistan Tv

2. Çapemeniya kurdî

Diyar Yekemîn rojnameya kurdan kîjan e, Azad?

Azad Yekemîn rojnameya kurdan "Kurdistan" e. Ew di 22'yê Avrêla 1898'an de li Qahîreyê hatiye weşandin.

Diyar Kê ew rojname derxistiye?

Azad Ji malbata Bedirxaniyan Mîqdat Mîthat Bedirxan ew derxistiye.

Diyar Di wê demê de wekî din tu weşanên kurdan hene?

Azad Di destpêka sedsala bîstan de li Stenbolê gelek kovarên bi kurdî û Osmanî hatine derxistin. Wekî mînak kovarên Jîn Hetawî Kurd/Rojî Kurd, Kurdistan.

Diyar Piştî avakirina komarê van xebatan dom kiriye?

Azad Na. Mixabin piştî ku komara tirk hatiye avakirin, li Tirkiyeyê derfetên weşana bi zimanê kurdî nemane. Weşanên bi zimanê kurdî li parçeyên din ên Kurdistanê hatine derxistin.

Diyar Kîjan weşan hatine derxistin?

Azad Mirov dikare navê weşanên mîna Hawar, Ronahî, Roja Nû, Riya Teze, Zarî Kurmancî bide. Ji van Hawar ji bo pêşveçûna zaravayê kurmancî pir girîng e. Alfabeya latînî ya kurmancî cara yekemîn di vê kovarê de hatiye bikaranîn. Hawar di 15'ê Gulana 1932'an de derketiye. Ev roj niha wekî Cejna Zimanê Kurdî tê pîrozkirin.

Diyar Bi qasî ku ez dizanim li Bakur, di salên 1990'î de gelek kovar û rojnameyên mîna Welat, Rewşen, Tewlo, Pîne, Nûbihar, hatine weşandin.

Azad Niha jî li her çar parçeyên Kurdistanê bi sedan kovar û rojname hene. Niha sê rojnameyên rojane; Azadiya Welat, Xebat û Kurdistanî Nwê weşanê dikin.

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1. Yekemîn rojnameya Kurdan kîjan e?

   ....

2. Rojnameye Kurdistanê li ku derê dest bi weşanê kiriye?

   ....

3. Rojnameye Kurdistanê ji hêla kê ve hatiye weşandin?

   ....

4. Di destpêka sedsala bîstan de li Stenbolê kîjan kovar hatine derxistin?

   ....

5- Cejna Zimanê Kurdî kîjan roj e?

   ....

6- Niha kîjan rojname bi kurdî rojane weşanê dikin?

   ....

3. Radyo

Di dîrokê de yekemîn radyoya ku bi kurdî weşan kiriye, radyoya Şerq el Adna ye. Ev radyo ji hêla Brîtanyayê ve hatiye damezirandin û li Jafnayê dest bi weşanê kiriye. Ji sala 1923'yan heta 1929'an li herêma xweser a kurdan a Yekîtiya Sovyetê bi kurdî weşana radyoyê hatiye kirin. Di sala 1941'ê de Hikûmeta Fransayê radyoyeke bi navê Radyoya Levant ava kiriye. Di vê radyoyê de jî di hefteyê de du caran 30 nîv saet weşan bi zimanê kurdî jî hatiye kirin û weşana vê radyoyê heta sala 1946'an dom kiriye.

Di dîroka ragihandinê ya kurdan de êzgehên radyoyê yên mîna Radyoya Êrîvanê, Radyoya Tehranê û Radyoya Baxdayê pir girîng in. Niha jî bi dehan radyo bi kurdî weşanê dikin. Hinek ji wan êzgehan ev in: Dengê Amerîkayê, Dengê Mezopotamya, Kurdistan Radio, Newa Kurd Radio, SBS-Kurdî (Awistralya), Radyo Zeyale (Swêd).

Cihên vala li gorî nivîsa li jor dagirin.

1- Di dîrokê de yekemîn radyoya ku bi kurdî weşan kiriye .... ye.

2- Radyoya Şerq el Adnayê ji hêla .... ve hatiye damezirandin.

3- Radyoya Levant heta sala .... weşana xwe domandiye.

4- Sê radyoyên girîng ên di dîroka kurdan de cih girtine ...., ..., ... ne.

5- Navên sê radyoyên ku niha bi kurdî weşanê dikin ev in: ...., ..., ...

4. Televîzyon

Yekemîn televîzyona bi kurdî Xebat Tv ye. Wê di sala 1992'yan de dest bi weşanê kiriye. Ew televîzyona herêmî niha jî bi navê K. TV weşana xwe didomîne. Yekemîn televîzyona peykî (satelaytî) Med Tv ye. Destpêka weşana wê jî 1995 e. Niha hejmara televîzyonên peykî ji 10'an derbas bûye. Hinek ji wan televîzyonan ev in: Roj Tv, MMC, Kurdistan Tv, KurdSat, Zagros Tv, Newroz Tv, Rojhilat Tv, Tishk Tv, Komala Tv û Sahar Tv...
Ji bilî van li ser înternetê bi sedan malperên bi kurdî hene. Ew malper dikarin hemû sînoran derbas bikin û bihêlin ku kurd ji hev agahdar bibin.

Pirsên li jêr li gorî nivîsa li jor bibersivînin.

1. Yekemîn televîzyona bi kurdî kîjan e?
   ....
2. Xebat Tv kengî dest bi weşanê kiriye?
   ....
3. Yekemîn televizyona peykî (satelaytî) kîjan e?
   ....
4. Navên pênc televîzyonên ku bi kurdî weşanê dikin binivîsin.
   ....

D- Rêziman

1- Dema boriya dûdar

Li gorî lêkerên negerguhêz

lêker	rayeka dema borî	qertafa dema boriya dûdar	kirde	pêveber
çûn	çû	e/iye	Ez	çûme
			Tu	çûyî
			Ew	çûye
		ne/ine	Em	çûne
			Hûn	çûne
			Ew	çûne

Li gorî lêkerên gerguhêz

lêker	rayeka dema borî	qertafa dema boriya dûdar	kirde	bireser	pêveber
xwarin	xwar	e/iye	Min	sêv	Xwariye (yekjimar)
			Te		
			Wî /wê		
		ne/ine	Me		Xwarine (pirjimar)
			We		
			Wan		

Li gorî bireser kişandina lêkerên gerguhêz

lêker	kirde	bireser	pêveber
dîtin	Te	ez	dîtime
	Min	tu	dîtiyî
	Wan	ew	dîtiye
	Wê	em	dîtine
	Me	hûn	dîtine
	Wî	ew	dîtine

Mînak:

- Di roja îroyîn de gelek amûrên nû yên ragihandinê derketine.
- Di 22'yê avrêla 1898'an de li Qahîreyê jihêla Mîqdat Mîthat Bedirxan ve hatiye weşandin.
- Van amûran jiyana me gelekî hêsan kiriye.
- Îro cihê nameyan çi girtiye
- Di van salan de gelek weşanxane vebûne û wan bi sedan pirtûkên bi kurdî weşandine.

2- Avaniya tebatî

Dema niha

cînavkên kesane	lêkera alîkar (hatin)	lêkera bingehîn (dîtin)
Ez	têm	dîtin
Tu	têyî	
Ew	tê	
Em	tên	
Hûn	tên	
Ew	tên	

Dema bê

cînavkên kesane	daçeka dema bê	lêkera alîkar (hatin)	lêkera bingehîn (girtin)
Ez	dê	bêm	girtin
Tu	dê	bêyî	
Ew	dê	bê	
Em	dê	bên	
Hûn	dê	bên	
Ew	dê	bên	

Dema boriya têdeyî

cînavkên kesane	lêkera alîkar (hatin)	lêkera bingehîn (veşartin)
Ez	hatim	veşartin
Tu	hatî	
Ew	hate	
Em	hatin	
Hûn	hatin	
Ew	hatin	

Dema boriya dûdar

cînavkên kesane	lêkera alîkar (hatin)	lêkera bingehîn (veşartin)
Ez	hatime	veşartin
Tu	hatiyî	
Ew	hatiye	
Em	hatine	
Hûn	hatine	
Ew	hatine	

Her sal bi dehan pirtûk têne çapkirin.
Di destpêka sedsala bîstan de li Stenbolê Jîn û Rojî Kurd hatin derxistin
Rojnameya Kurdistan di sala 1898'an de li Qahîreyê hate weşandin.
Piştî ku komara tirk hat avakirin, Li Tirkiyeyê derfetên weşana bi zimanê kurdî neman.
Bi tenê, di sala 2007'an de 110 pirtûk hatin çapkirin.

unîte 8 Spartek

A - Xebata li ser peyvan

1- Li gorî wêneyan xaçepirsê dagirin.

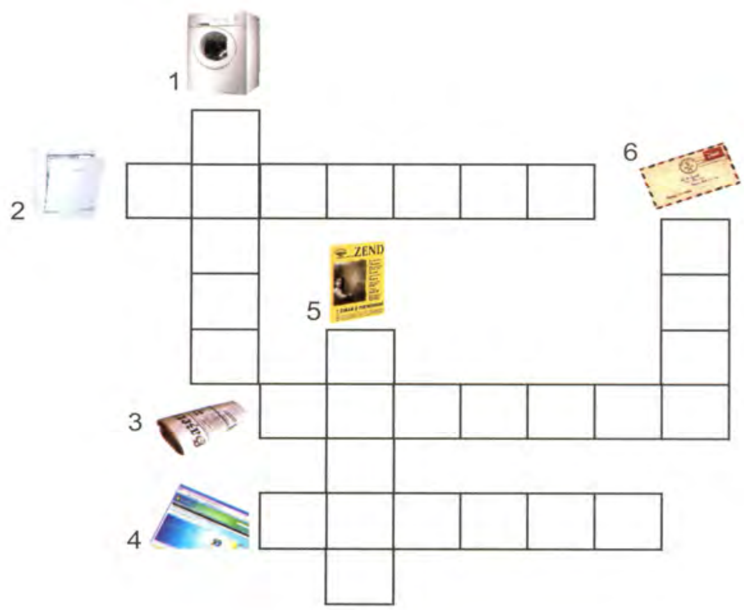

1- Cihên vala bi peyvên li jêr dagirin.

cilşo, sarinc, firaqşo, tozmij, malper, tîşkename, peyamhinêr, namedank

1- Ez kincên xwe bi ....naşom.
2- Ew her roj li..................... xwe dinêre û .... xwe dixwîne.
3- Ez duh ketim înternetê min ....dibistana me vekir.
4- Hogir îro bi riya .... bi min re axivî.
5- Ez ê firaqên xwe bixim ....
6- Ez malê bi .... dimalim.
7- Ji bo ku sar bibe, em avê dixin ....

B- Xwendin

Ragihandin

Ragihandin ji bo mirovan pir grîng e. Ji bo vê yekê xebat bêrawestan hatine domandin. Di sala 1887'an de Heinrich Hertz pêlên radyoyê derxistin holê. Di sala 1894'an de Oliver Lotge bêtêl û birûske îcad kirin. Di sala 1901'ê de jî Marconî radyo îcad kir. Teknolojiya radyoyê ya pêşketî guherînên nû afirandin. Teknolojiya sînema û radyoyê bi hev re hatin bikaranîn. Di dawiyê de jî televîzyon derket holê. Weşana televîzyonê cara yekemîn di sala 1936'an de li Londonê dest pê kir. Li Tirkiyê weşan di sala 1970'yî de pêk hat. Di sala 1984'an de weşana rengîn dest pê kir. Di warê ragihandinê de pêşketineke girîng jî îcadkirina telefonê ye. Mucîdê mezin Graham Bell di sala 1876'an de telefon îcat kir. Bi îcada telefonê re ragihandina navbera mirovan pir hêsan bû. Mesafeya di navbera mirovan de bi awayekî ji holê rabû. Ev xizmet bi lez û bez li her derê belav bû. Telefon piştî demekê bûn otomatîk, paşê jî telefon yekser ji têlan rizgar bûn. Niha jî telefon ketine berîkên mirovan. Îro em dikarin bi telefona xwe wêneyan bikêşin, dengan tomar bikin, dîmenan bikêşin, peyaman bişînin û bikevin înternetê. Her wiha em dikarin wêne, peyam, dengên tomarkirî ji kesên din re bişînin.

1- Pirsên li jêr li gorî teksta li jor bibersivînin?

1- Bêtêl û birûske kengî û ji hêla kê ve hatin îcadkirin?

....

2- Weşana televîzyonê cara pêşîn kengî û li ku dest pê kir?

....

3- Li Tirkiyeyê televîzyonê kengî dest bi weşana rengîn kir?

....

4- Navê mûcîdê telefonê çi ye?

....

5- Bi vedîtina telefonê re çi ji holê rabû?

....

6- Îro em dikarin bi telefonê kîjan karan bikin?

....

C- Hîndariyên rêzimanî

1- Van hevokan li gorî demên destnîşankirî biguherînin.

1- Li ber mala me dibistaneke nû tê avakirin. (Dema boriya têdeyî)

....

2- Par zêdetirî sed pirtûkên bi kurdî hatin weşandin. (Dema boriya dûdar)

....

3- Îsal dê li Amedê mîhrîcaneke mezin were lidarxistin. (Dema niha)

....

4- Li Amedê fîlmê Bahoz hate nîşandayîn. (Dem bê)

....

5- Di destpêka sedsala nozdehan li Stenbolê gelek kovarên kurdî hatine weşandin. (Dema boriya têdeyî)

....

2- Cihên vala bi lêkera alîkar a avahîna tebatî dagirin.

1- Li her derê kulîlk .... çandin (dema boriya têdeyî)
2- Her roj mirovên azadîxwaz .... girtin. (dema niha)
3- îro nebe jî sibe dê çareya şêrpenceyê .... dîtin. (Dema bê)
5- Pirtûka Mehmet Uzun Siya Evînê .... nasandin. (Dema boriya dûdar)

3- Van hevokên bi avaniya lebatî bikin forma tebatî.

Mînak

Di sala 1901'ê de Marconî radyo îcad kir.
Di sala 1901'ê de radyo (ji hêla Marconî ve) hate îcadkirin.

1- Mîqdat Mîthat Bedirxan di sala 1898'an de Rojnameya Kurdistan derxist.
....
2- Ehmedê Xanî di sala 1684'an de Nûbara Biçûkan nivîsand.
....
3- Di sala 1941'ê de hikûmeta Fransayê Radyoya Levant ava kiriye.
....
4- Kurdan heta niha zêdetirî deh televîzyonên peykê ava kirine.
....
5- Kurd her sal 22'yê rêbendanê de avabûna Komara Mehabadê pîroz dikin.
....
6- Şaredariya Amedê sala bê dê gelek parkên nû veke.
....

4- Van hevokên dema boriya têdeyî bikin dema boriya dûdar.

Mînak

Di sala 1894 de Oliver Lotge bêtêl û birûske îcad kirin.
Di sala 1894 de Oliver Lotge bêtêl û birûske îcad kirine.

1- Teknolojiya radyoyê ya pêşketî guherînên nû afirandin.
....
2- Weşana televîzyonê cara yekemîn di sala 1936'an de li Londonê dest pê kir.
....
3- Li Tirkiyê weşana televîzyonê cara pêşî di sala 1970 de pêk hat.
....
4- Mucîdê mezin Graham Bell di sala 1876 de telefon îcat kir.
....
5- Şerefxanê Bedlîsî pirtûka xwe ya dîrokê Şerefname di sala 1597'an de qedand.
....

Lêker*

rader	dema borî	dema niha
anîn	anî	tîne
avêtin	avêt	diavêje
axivîn	axivî	diaxive
barîn	barî	dibare
bersivandin	bersivand	dibersivîne
bezîn	beziya	dibeze
biraştin	biraşt	dibirêje
birin	bir	dibe
borîn	borî	dibore
bûn	bû	dibe
ceribandin	ceriband	diceribîne
civîn	civiya	dicive
çandin	çand	diçîne
çêkirin	çêkir	çêdike
dagirtin	dagirt	dadigire
daliqandin	daliqand	dadiliqîne
damezirandin	damezirand	dadimezirîne
dan	da	dide
danasîn	danasand	dadinasîne
daxistin	daxist	dadixe
derketin	derket	derdikeve
derxistin	derxist	derdixe
dîtin	dît	dibîne
domandin	domand	didomîne
firotin	firot	difiroşe
gerandin	gerand	digerîne
gerîn	geriya	digere
gihaştin	gihaşt	digihêje
girtin	girt	digire
gotin	got	dibêje
guhartin	guhart	diguhêre
guherîn	guherî	diguhere
hatin	hat	tê
hebûn	hebû	heye
herikîn	herikî	diherike
hilgirtin	hilgirt	hildigire
jiyîn	jiya	dijî
karîn	karî	dikare
ketin	ket	dikeve
kirin	kir	dike
kirîn	kirî	dikire
kişandin	kişand	dikişîne
kutan	kuta	dikute
kutandin	kutand	dikutîne
lîstin	lîst	dilîze
man	ma	dimîne
meşîn	meşiya	dimeşe
nasîn	nasî	dinase
nivîsîn	nivîsî	dinivîse
pehtin	peht	dipêje
peyivîn	peyivî	dipeyive
qedîn	qediya	diqede
qerisîn	qerisî	diqerise
qeşartin	qeşart	diqeşêre
qewimîn	qewimî	diqewime
rabûn	rabû	radibe
ragihandin	ragihand	radigihîne
raketin	raket	radikeve
raxistin	raxist	radixe
rûniştin	rûnişt	rûdine
sotin	sot	disoje
standin	stand	distîne
şandin	şand	dişîne
şûştin	şûşt	dişo
tewandin	tewand	ditewîne
vebûn	vebû	vedibe
vedan	veda	vedide
vegerîn	vegeriya	vedigere
vegotin	vegot	vedibêje
veqetandin	veqetand	vediqetîne
veşartin	veşart	vedişêre
vexwarin	vexwar	vedixwe
wergerandin	wergerand	werdigerîne
wergirtin	wergirt	werdigire
weşandin	weşand	diweşîne
weşîn	weşiya	diweşe
xebitîn	xebitî	dixebite
xistin	xist	dixe
xwarin	xwar	dixwe
xwestin	xwest	dixwaze
zanîn	zanî	dizane
zivirîn	zivirî	dizivire

* Lêker li gorî kesê/a seyêm hatine kişandin.

BERSIVDANK

UNÎTE 1 NASÎN

A Hevnasîn
4- çawa / ez / yî / im / navê / ku / ji /
6- te / min / navê / Azad / ku / ji / ez
7- Bersivên xwendekaran
8- Bersivên xwendekaran

D- Nasîna kes û tiştan

3- Navên van tiştan li bin wan binivîsin.
1-kaxiz, 2- çente,3- pênûs, 4- qelemtraş, 5- rastkêş, 6- jêbir, 7- ferheng, 8- kursî, 9- pirtûk, 10- lênûsk, 11- kilspî, 12- nexşe, 13- demjimêr, 14- pênûsdank

SPARTEK

A- Xebata li ser peyvan

1- xaçepirs
1- rastkêş, 2- lênûsk, 3- demjimêr, 4- pirtûk, 5- pênûsdank, 6- salname, 7- jêbir

2- Nêçîra peyvan
1) şevbaş, 2) pirtûk, 3) rojbaş, 4) mase, 5) lênûsk, 6) xwendekar, 7) kilspî, 8) jêbir, 9) spas 10) mamoste, 11) dep

B- Bikaranîna zimên
1- navê / e / çi / min / ku/ yî/ ji / me / ji/ me / bi / kêfxweş / jî /
2- êvarbaş / çawa / ez / im / ez / baş

3- Hevokan bigihînin hev.
1d, 2e, 3b, 4c, 5a

4- kî / e/ kî / Pelşîn / Azad/ im / ew / e / ew / Rizgar / hûn / Azad

5- çi / çi / e / ne / ev / ne / ew / ye / ew
6- Pirsan binivîsin.
1- Navê te çi ye?
2- Tu kî yî?
3- Tu ji ku yî?
4- Lezgîn ji ku derê ye?
5- Ew çi ye?
6- Ev çi ye?
7- Hûn ji ku derê ne?
8- Ew kî ye?
9- Ev kî ye?
10- Ew çi ne?

C- Hîndariyên Rêzimanî
1- ye / ye / e / e / ye / e
2- im / î / e / in / in / in
3- me / yî / ye / ne / ne / ne

UNÎTE 2 MALBAT

A- DANASÎNA KESÊN DI MALBATÊ DE
Malbata Dîlanê
1- Di mala wê de heft kes hene.
2- Rodî bavê Dîlanê ye.
3- Navê wê Dilşa ye.
4- Xwîşk û birayekî wê hene.
5- Navê dapîra wê Xecê ye.
6- Qenco bapîrê Dîlanê ye.

B- HEJMAR
2- Diyalog
1-Hêlîn hevdeh salî ye.
2- Dîlan hejdeh salî ye.

3- Bersivên xwendekaran

C- HEYE/ HENE
1- Çend xwîşk û birayên te hene?
1- Sê xwîşkên Azad hene.
2- Birayekî Azad heye.
3- Xwîşkek û du birayên Diyar hene.

D- DANASÎNA XIZMAN
2- Cihên vala dagirin.
1-bapîrê, 2- biraziyê, 3- bûka, 4- bûra, 5- neviya, 6- xwarziya, 7- xwîşka, 8- tiyê, 9- hevjîna

E- DANASÎNA HEVAL Û HOGIRAN
1- Bersivên pirsan binivîsin.
1) Azad hejdeh salî ye.
2) Azad di polan çaran de ye.
3) Di fêrgeha Azad de sih û pênc kes hene.
4) Berpirsa fêrgehê Dîlan e.

F- KAR Û PÎŞE

1- Pirsên li jêr li jorî nivîsê bibersivînin.

1- Ew mamoste ye.
2- Ew pêncî û pênc salî ye.
3- Du birayên wê hene.
4- Ew rojnamevan e.
5- Navê wê Şîlan e.
6- Du kurên wî hene.

2- Cihên vala dagirin.

1- mamoste, 2- bazirgan, 3- bijîşk, 4- rojnamevan, 5- ajokar, 6- hunermend, 7- karker, 8- firoşkar

G- Hîndariyên Rêzimanî

1- Qertafên nebinavkirinê
1) -ek, 2) -in, 3) -ek, 4) –in

2- Vetandekên binavkirî

1) -a 2) -ê 3) -ên 4) -a 5) -ê / -a 6) -ê / -a

3- Veqetandekên nebinavkirî

1) -ekî 2) -ine 3) -ekî 4) -eke 5) -eke 6) –ine

4- Valahiyan dagirin.

1) -a, 2) -ê, 3) -ên, 4) -eke, 5) -eke, 6) -eke/-ekî, 7) -ek, 8) -in

SPARTEK

A- Xebata li ser peyvan

1- Neçîra peyvan

1- dapîr, 2- xwîşk, 3- bav, 4- dotmam, 4- met, 5- ap, 6- keç, 7- bira, 8- dê, 9- bapîr, 10- law, 11- mam, 12- xaltî

2- Hevokan li jêr bigihînin hev

1b, 2d, 3c, 4a, 5e

B- Hejmar

1- Hejmarên li jêr bi nivîskî binivîsin.

yek, du, sê, çar, pênc, şeş, heft, heşt, neh, deh, yazdeh, dozdeh, sêzdeh, çardeh, pazdeh, şazdeh, hevdeh, hejdeh, nozdeh, bîst, bîst û yek

C- Bikaranîna zimên

1- Cihên vala dagirin

1) min/ navê/ wê,
2) e / navê/ çi / ye / wî / e / çend / ye / ew / salî / ye
3) navê / rojbaş / Besna / ye / min / e/ salî / ez / me

2- Hevokan bigihînin hev.

1c, 2e, 3a, 4b, 5d

3- Cihên vala dagirin.

1) te / hene / navên / navê
2) hene/ min / navê / birayê
3) hene/ min / ne / in

4- Danasîna Jiyan

1a, 2d, 3c, 4b

5- Valahiyan dagirin.

e / im / min / e / hene / min / e / min / ye / min / heye

6- Rast û çewt

1- çewt, 2- çewt, 3- rast, 4- çewt, 5- rast, 6- çewt, 7- rast

D- Hîndariyên Rêzimanî

1- Cihên vala dagirin.

1) min, 2) te, 3) wî, 4) wê, 5) me, 6) wan.

2- Cihên vala dagirin.

1) -a, 2) -yê, 3) -ê,4) -yê, 5) -ên, 6) -yên, 7) -ê, 8) -a, 9) -ên, 10) -yên, 11) -ên, 12) -ê, 13) -yê, 14) -a

3- Cihên vala dagirin.

1) -eke, 2) -yekî, 3) -eke 4) -yekî, 5) -ekî, 6) -eke, 7) -ine, 8) -eke, 9) -yekî, 10) -ekî, 11) -ekî

UNÎTE 3 DEM Û SAL

C-ROJEKE DÎLANÊ

1- Dîlan her roj serê sibê zû radibe.
2- Ew taştêya xwe dixwe.
3- Waneyên wê nîvro diqedin.
4- Ew firavîna xwe li malê dixwe.
5- Tevî malbata xwe şîvê dixwe.
6- Dîlan spartekên xwe piştî şîvê çêdike.
7- Ew li televîzyonê temaşe dike û radikeve.

D-BERNAMEYA DÎLANÊ YA HEFTANE

1- Ew roja duşemê diçe avjeniyê.
2- Ew roja sêşemê beşdarî xebatên şanoyê dibe.
3- Dîlan roja çarşemê li malê dimîne.
4- Ew roja pêncşemê dema xwe bi hevalên xwe re derbas dike.
5- Ew roja înê diçe kursa gîtarê.

E- RÊZIMAN

1- Dema niha

1- dixwînim
2- naxwe
3- vedixwî
4- radibin
5- diçe
6- temaşe dikin
7- ranakevim
8- dinivîsî

2- Tewang

1) Cihên vala dagirin
1) -yê, 2) -î, 3) -ê, 4) -an

2) Cihên vala dagirin.
1) -ekî, 2) -ekî, 3) -inan 4) -ekê

SPARTEK

A- Xebata li ser peyvan
1- Cihên vala dagirin.
1) havîn, 2) payîz, 3) kulîlk, 4) berf, 5) peyk,
6) gerestêrk, 7) fêkî, 8) sar

2- Navên mehan
Bihar: adar, avrêl, gulan
Havîn: pûşper, tîrmeh, gelawêj
Payîz: rezber, kewçêr, sermawez
Zivistan: berfanbar, rêbendan, reşemî

3- Neçîra peyvan
1) payîz
2) bihar
3) havîn
4) zivistan
5) avrêl
6) adar
7) sermawez
8) gelawêj
9) gulan
10) reşemî

4- Cihên vala dagirin.
demsal / biharê / kulîlk / havîn / germ / fêkî / payîz / pel / baran / dibistan / sar / berf

5- Beşên hevokan bigihînin hev.
1d, 2e, 3a, 4b, 5c, 6g, 7f

B- BIKARANÎNA ZIMÊN
1- Lêkerên li jêr li gorî dema niha bikişînin.
1) diçim, 2) tên, 3) nake, 4) vedike, 5) radikeve, 6) naçin, 7) naxwin, 8) dişo, 9) naxwazî, 10) venaxwe

2- Bi bêjeyên li jêr hevokan çêkin.
1) Ez tu car taştê naxwim.
2) Hêlîn li Kerboranê dijî.
3) Em azadiyê dixwazin.
4) Tu li televîzyonê temaşe dikî?
5) Ew ji avjeniyê hez dike.
6) Em carinan diçin geştê.
7) Jiyan bi şev dereng radikeve.

3- Van lêkeran li gorî dema niha bikişînin.
hişyar dibe / dişo / dixwe / diçe / diqedin / tê / dilîze / çêdike / radikeve

4- Rast û çewt
1) rast, 2) çewt, 3) rast , 4) çewt, 5) çewt, 6) çewt

5- Bersivên xwendekaran
6- Cihên vala dagirin.
1) Qertafên tewangê yên binavkirî
1) -ê, 2) -an, 3) -ê, 4) -an, 5) -î, 6) -î, 7) -ê, 8) -ê

2) Qertafên tewangê yên nebinavkirî
1)-inan, 2) -ekê, 3) -ekî, 4) -inan, 5) -inan, 6- ekê, 7) -yekê, 8) -ekê

UNÎTE 4 PÊDIVÎ

A- LI MALÊ
1- Danên xwarinê
1- Ew dixwaze hêkekê bixwe.
2- Pelîn şîr venaxe.
3- Serhat ji mêst hez dike.
4- Dîlan ji dimsê pir hez dike.
5- Li gorî Serhat hêkerûn û qelî pir xweş in.

B- RÊZIMAN
1- Lêkerên li jêr bikin forma raderî
1) kirin, 2) anîn, 3) kirîn 4) kirin, 5) vekirin, 6) girtin, 7) pehtin, 8) biraştin

2- Cihên vala dagirin
1) bixwim, 2) bikire, 3) dixwazî, 4) hîn bibin

C- LI SÛKÊ
1- Navên sebze û fêkiyan
Navên van fêkî û sebzeyan binivîsin.
1) alû, 2) balîcan, 3) gêzer, 4) hejîr, 5) vîşne, 6) zebeş, 7) hinar, 8) îsot, 9) hirmî, 10) kartol, 11) lîmon, 12) şemamok 13) pîvaz, 14) mişmiş 15) fasûlî, 16) firengî, 17) gilgil, 18) kelem, 19) tûzik, 20) tû, 21) bexdenûs, 22) tiriyê reş, 23) mandalîna, 24) kundir, 25) tiriyê zer, 26) porteqal, 27) sêv, 28) xiyar, 29) xox, 30) sîr

2- Rodî fêkiyan dikire
1) Rodî dixwaze sê kîlo sêv bikire.
2) Rodî du kîlo tiriyê reş dikire.
3) Sertac dê kîloyek hinar bikire.
4) Pêwîstiya wî bi baqek pîvazên ter heye.
5) Ji ber ku mêvanên wî hene.

3- Kiriyarî

a- Beşên hevokan bigihînin hev.

1b, 2d, 3a, 4e, 5c

D- CIL Û BERG

1- Navên cilan li bin wêneyan binivîsin.

1- dêre, 2- gore, 3- derpê, 4- fîstan, 5- lepik, 6- şal, 7- kurtek, 8- şimik, 9- binkiras, 10- sako, 11- sol,

2- Li firoşgeha cil û bergan

Pirsên li jêr li gorî diyaloga li jor bibersivînin.

1- Reyona cil û bergên jinan li qata herî jor e.
2- Evîn fîstanekî gulgulî dixwaze.
3- Zozan dixwaze dêreyeke sor bikire.
4- Dêre li bejna Zozanê hat.
5- Ji ber ku fîstan fireh e.

E-RÊZIMAN

2- Cihên vala bi rengderên hevrûkirî dagirin.

1- *hêdîtir / lezgîntir,* 2- bilindtir/ nizmtir, 3- tirştir/ şîrîntir, 4- biçûktir / mezintir, 5- dirêjtir / kintir, 6- nermtir / hişktir

SPARTEK

A- Xebata li ser peyvan

1-Navên tiştan binivîsin.

1) firengî, 2), tivir, 3) gûz, 4) kelem, 5) alû, 6) zebeş, 7) balîcan, 8) tirî, 9) zerdelî, 10) vîşne

2- Tabloya cil û bergan

jin: fîstan, dêre, deling, laçik, binkiras
mêran: kurtek, şal, suxme, sako
hevpar: derpê, sol, şimik, palto, lepik, gore, kiras

3- Neçîra peyvan

1) kurtek, 2) gore, 3) şal, 4) ranîk, 5) dêre, 6) derpê, 7) fîstan, 8) sol, 9) sako

B- Bikaranîna zimên

1- Valahiyan dagirin.

zebeşekî / çend / kîlo / tirî / digire / panot

2- Beşên hevokan bigihînin hev.

1b, 2a, 3d, 4c

3- Hevokên li jêr sererast bikin.

1) Zebeşek bi çiqasî ye?
2) Kîloya tiriyê bi çend panotan e?
3) Nîv kîlo dendikên gulan çiqas digire?
4) Libet kelem bi çar panotan e.
5) Baqet bexdenûs bi bîst û pênc qurişan e.
6) Kîloya îsotan bi çendan e?

4- Cihên vala dagirin.

yek / sê / pênc / heft / neh / dozdeh / çardeh / şazdeh / hejdeh / bîst / bîst û yek / bîst û sê / bîst û pênc / bîst û heft / bîst û neh / sî û yek / bîst / çil / şêst / heftê / sed / sed û du / du sed /çar sed / şeş sed / neh sed/

C- HÎNDARIYÊN RÊZIMANÎ

1- Lêkerên li jêr bikin raweya fermanî

bifiroşe/ bifiroşin, bistîne / bistînin, bide/ bidin, bixwe / bixwin, bikelîne/ bikelînin, biqelîne/ biqelînin, rake/ rakin, çêke/ çêkin, rabe/ rabin, hilkişe/ hilkişin

2- Lêkerên di nava kevanekê de bikin raweya xwestekî.

1) vexwin, 2) dixwaze 3) bînî, 4) binivîsin, 5) dixwazin, 6) bên, 7) naxwazim

3- Payeyên rengdêran

1- bilindtir, 2- mezintir, 3- zêdetir, 4- biçûktir, 5- germtir, 6- bilindtirîn, 7- mezintirîn, 8- dirêjtirîn, 9- navdartirîn, 10- pêştirîn

UNÎTE 5 JIYAN

B- DI RÊ DE

1- Rodî dê biçe dadgehê.
2- Ew ji ber sûcê diziyê di girtîgehê de ye.
3- Dozger cezayekî giran dixwaze.
4- Dê dadger biryara dawîn bide.
5- Piştî dadgehê dê Rodî biçe nivîsgehê.

C - LI DIBISTANÊ

1- Bernameya hefteyî

1- Rojên pêncşeman waneyên matematîk, îngilizî, kompîtur, wêje, biyolojî û wêneyê hene.
2- Di navberê de ew ê bi hev re sparteka Rojdayê çêkin.

2- Di fêrgehê de

1- Li gorî wê dê siware bi enerjiya rojê bixebitin.
2- Bi nêrîna Rojdayê piştî bîst salan mirov dê di bin behrê de bajaran ava bikin.
3- Li gorî pêşbîniya Azad heta bîst salan dê qeşaya li cemseran tev bihele û dinya di bin avê de bimîne.
4- Li gorî mamoste pêşbîniya Azad pêşbîniyeke bedbîn e.
5- Bersivên xwendekaran.

D-ÇÛNA SÎNEMAYÊ

1- Li ser pirsên li jêr bipeyivin.

Bersivên xwendekaran

2- Pirsên li jêr bibersivînin.

1. Di rojên pêncşeman de fîlmên nû tên sînemayê.
2. Di sînemeya Metrepolê de dê fîlmê "Bahoz" bilîze.
3. Dîlan li benda fîlmê "Bahoz" e.
4. Dîlan û hevalên xwe dê saet di du û nîvan de biçin sînemayê.
5. Ew ê li ber sînemayê bicivin.
6. Hêlîn dê destûre ji diya xwe bistîne

E- Saet

7:05 : Ji heftan pênc dibore. / Heft û pênc deqe.
7:08 : Ji heftan heşt dibore. / Heft û heşt deqe.
8:09 : Ji heştan neh dibore. / Heşt û neh deqe.
9:10 : Ji nehan deh dibore. / Neh û deh deqe.
9:15 : Ji nehan çaryek dibore./ Neh û çaryek e.
9:25 : Ji nehan bîst û pênc dibore. / Neh û bîst û pênc deqe.
10:30: deh û nîv
10:34: Ji yazdehan re bîst û şeş heye. / yazdeh kêm bîst û şeş deqe.
10:40: Ji yazdehan re bîst heye. / Yazdeh kêm bîst deqe.

SPARTEK

A- Xebata li ser peyvan

1- Peyvên bi dibistanê re têkildar di nav xelekan de binivîsin.

fêrgeh / wane / depreş / rastkêş / ezmûn / rûniştgeh / nexşe / pol / jêbir / qelemtraş

B- Bikaranîna zimên

1- Cihên vala dagirin.

bikî/ biçim- herim / bimînin / bimînin / bikin / bikevin / biçin- herin / bigerin / biçin – herin / bixebitim

2- Li gorî agahiyên jorîn Paragrafekê binivîsin.

Bêrîvan dê bi vê havînê bi malbata xwe re biçe Behra Wanê. Ew ê li Tetwanê li mala hevalekî bavê wê bimînin. Ew ê li wir bikevin avê. Ew ê biçin ser Kela Wanê. Ew ê li nava bajêr bigerin. Ew ê bi keştiyê biçin Dêra Axtamarayê.

3- Bersivên xwendekaranz

4- **Saet**

3:08 Ji sêyan heşt dibore. / Sê û heşt deqe.
2:10 Ji duyan deh dibore. / Du û deh deqe.
8:15 Ji heştan çaryek dibore. / Heşt û çaryek
6:22 Ji şeşan bîst û du dibore. / Şeş û bîst û du deqe.
7:25 Ji heftan bîst û pênc dibore. / Heft û bîst û pênc deqe.
10:30 Deh û nîv
2:34 Ji sêyan re bîst û şeş heye. / Sê kêm bîst û şeş deqe.
3:50 Ji çaran deh heye. / Çar kêm deh deqe.
1:45 Ji duyan re çaryek heye. / Du kêm çaryek.
12:53 Ji yekê re heft heye. / Yek kêm heft deqe.
11:19 Ji yazdehan nozdeh dibore. / Yazdeh û nozdeh deqe.
9:59 Ji dehan re yek heye. / Deh kêm yek deqe.

5- Rast û çewt

1) çewt, 2) rast 3) çewt, 4) rast 5) rast

UNÎTE 6 HOBÎ

A- ÇÛNA ŞANOYÊ

1- Heta êvarî çar saet dema wan heye.
2- Ew bernameya şanoyê bi telefonê hîn dibin.
3- Dîlan hejmara telefona şanoyên dizane.
4- Di şanoyê de lîstika Mişko dilîze.
5- Lîstik saet di pêncan de dest pê dike.
6- Azad diçe bîletan dikire.

B- GUHDARIYÊ MUZÎKÊ

1- Bersivên xwendekaran.

2- Cihên vala dagirin.

1) amûra, 2) stranbêjeke, 3) strana, 4) dengbêj, 5) dilsoj, 6) dûr

5- Tu ji muzîkê hez dikî?

1- Diyar ji stranên dengbêjiyê hez dike.
2- Azad ji stranên govendê hez dike.
3- Diyar herî zêde ji Karapetê Xaço hez dike.
4- Azad ji dengê Muradê Kinê hez dike.
5- Azad ji kilama Lawikê Metînî hez dike.

C- WERZÎŞ

1- Bersivên xwendekaran.

2- Tu ji werzîşê hez dikî?

1- Diyar ji avjeniyê hez dike.
2- Azad ji goga piyan hez dike.
3- Diyar li parkê dimeşe.
4- Meş ji bo tenduristiya mirov baş e.
5- Azad roja çarşemiyê goga piyan dilîze.

D- RÊZIMAN

1- Bersivên xwendekaran.

2- Lêkera karînê bikişînin.

1- dikarî, 2- nikarin, 3- dikarin, 4- dikarin, 5- nikarim

3- Lêkera bingehîn li gorî cînavkan bikişînin.
1- bigire, 2- bikin, 3- çêkî, 4- bajon, 5- biçînim

E- EZ DIKARIM AVJENIYÊ BIKIM
1- Hêlîn dikare avjeniyê dike.
2- Rojda basketbolê bilîze.
3- Hêlîn dikare tembûr û bilûrê lê bide.
4- Rojda dikar stranan bibêje.
5- Hêlîn dixwaze Rojdayê hînî lêdana bilûrê bike.

F- AZADA ÇÛ PIRTÛKXANEYÊ
1- Bersivên xwendekaran.
2- Pirsên li jêr li gorî nivîsê bibersivînin.
1- Azad duh çû pirtûkxaneyê.
2- Wî du pirtûk wergirtin.
3- Azad meha çûyî sê pirtûk xwendin.
4- Kêfa wî ji pirtûka Çîrokên Gelêrî re hat.
5- Kêfa wî ji çîroka Rustemê Zal re hat.

G- GEŞT Û SEYRAN
1- Dilhat û hevalên xwe çûn ser Kela Wanê.
2- Ew bi erebeya Reşo çûn.
3- Ew piştî taştê hilkişiyan serê kelê.
4- Hin zarokan ji wan re qala dîroka Kela Wanê kir.
5- Ji ser kelê dîmenê bajêr pir xweş e.
6- Di firavînê de masî xwarin.
7- Wan li ber tembûrê govend girt.

SPARTEK

A- XEBATA LI SER PEYVAN
1- Cihên vala dagirin.
hunermendî / strana / werzîşê / avjeniyê / tenduristiyê / şanoyê / lîstika / çîroka

2- Neçîra peyvan
1- helbest
2- geşt
3- avjenî
4- werzîş
5- şano
6- bilûr
7- dengbêj
8- havîn

B- XWENDIN
1- DÎLAN ÇÛ SEYRANÊ
a- Bersivên van pirsên li jêr bide.
1- Ew pêr çûn geşt û seyranê.
2- Ew çûn ber çemê Dîcleyê
3- Ew li cihekî xweş rûniştin.
4- Zarok li derdorê geriyan.
5- Bavê Dîlanê ji zarokan hêlekan çêkir.
6- Wan di firavînê goşt xwarin.
7- Piştî firavînê Sîdar û Tacdîn ketin avê.
8- Hogir masî girtin.
9- Ew serêvarkî vegeriyan malê.
10- Ji ber ku gelekî westiyan.

b- Beşên hevokan bigihînin hev.
1d, 2e,3b, 4a, 5c

2- ROJAN ÇÛ MÛZEXANEYÊ
1- Ew çû mûzexaneyê.
2- Bavê wî ew bir mûzexaneyê.
3- Li mûzexaneyê pêşangeha tiştên kevn û dîrokî hebû.
4- Herî zêde xemlên jinan bala wî kişand.
5- Gerînendeyê mûzexaneyê qala şaristanî û serdemên berê kir.
6- Li mûzexaneyê nivîsên bizmarî hebûn.

C- HÎNDARIYÊN RÊZIMANÎ
1- Di hevokên li jêr de lêkeran li gorî dema boriya têdeyî bikişînin.
1) kir, 2- şûştin, 3- vegeriya, 4- birim, 5- nas kirin,
6- şikand, 7- avêt, 8- rabû, 9- gihîştim, 10- peht
2- Bi van peyvan li gorî forma karînê hevokan saz bikin.
1- Ez nikarim avjeniyê bikim.
2- Tu dikarî goga piyan bilîzî.
3- Em dikarin bi îngilîzî biaxivin.
4- Dîlan nikare wêneyan çêke.
5- Hûn dikarin stranan bibêjin.
6- Sîdar dikare tembûrê lê bide.
7- Sînem nikare helbestan binivîse
8- Ez dikarim xwarinê çêkim.

UNÎTE 7 CIH Û WAR
A- CÎHAN
Kî dizane?
1- c, 2-b, 3-d, 4-d, 5-b, 6-c

B- BAJAR
1-Hevpeyvîn
1- Agirî bajarekî dîrokî û mezin e.
2- Bajar navê xwe ji Çiyayê Agirî digire.
3- Hejmara şêniyê navenda bajêr nêzîkî hezar kesî ye.
4- Çemê Muradê di nav Agiriyê re derbas dibe.
5- Li Bazîdê Qesra Îsheq Paşa heye.
6- Gora Ehmedê Xanî li Bazîdê ye.

2- Bersivên xwendekaran.
C- TAXA ME
Qada Îstasyona Trênê
1- Îstasyona trênê di navenda Amedê de, li derveyî sûran e.
2- Kolana Mêrg Ehmed ji navenda sûran dest pê dike.
3- Kolana Îstasyonê ji Deriyê Rihayê dest pê dike.

4- Kolana Îstasyonê li Qada Îstasyonê bi dawî dibe.
5- Park Sumerê li hemberî îstasyonê ye.

D- AVAHIYA ME
1- Hêlîn nameyê dişîne.
2- Sorgul nameyê digire.
3- Mala Hêlînê di avahiyeke mezin û bilind de ye.
4- Avahî yazdeh tebeqe ye.
5- Di her teqebeyê de çar mal hene.
6- Ew di şaneşînê de li hawirdorê temaşe dikin.
7- Di xênî de asansor heye.

E- ODEYA HÊLÎNÊ
1- Di odeya Hêlînê de du pace hene.
2- Paceya aliyê rastê pirtûkxaneyeke mezin heye.
3- Cildank li aliyê çepê yê pirtûkxaneyê ye.
4- Televîzyon di nava pirtûkxaneyê de ye.
5- Li ber paceya aliyê çepê nivîngehek heye.
6- Xalîçe li ber komîdîn û şifonyer raxistî ye.

F- RÊZIMAN
2- Cihên vala dagirin.
1- li, 2- ser, 3- di, 4- ber, 5- bi, 6- bi, 7- ji, 8- di

SPARTEK

A- XEBATA LI SER PEYVAN
1- Cihên vala dagirin.
1- bajarê, 2- welatê, 3- ala, 4- taxa, 5- zimanê,
6- tixûbê, 7- navçeya, 8- gundekî, 9- kuçeyeke

2- Neçîra peyvan
1- şaneşîn
2- xanî
3- mal
4- cildank
4- serşok
5- paldank
6- têkber
7- palgeh
8- dîwan
9- hol
10- pirtûkxane

3- Cihên vala dagirin.

WELAT	NETEWE	ZIMAN
Tirkiye	tirk	**tirkî**
Almanya	**alman**	almanî
Îran	fars	**farisî**
Amerîka	amerîkî	**îngilizî**
Japonya	**japon**	japonî
Kûba	**kûbayî**	**îspanî**
Kurdistan	kurd	**kurdî**
Fransa	**fransî**	**fransî**
Ermenistan	ermenî	**ermenkî**
Sûriye	ereb	erebî
Îsraîl	**cihû**	îbranî

B- XWENDIN
1- Bajarê me
Rast û çewt
1-rast, 2- çewt, 3- rast, 4- rast, 5- çewt, 6- çewt,
7- rast, 8- rast, 9- çewt, 10- rast

2- Wendy qala welatê xwe dike
1- Hollanda li ser parzemîna Ewropayê ye.
2- Li rojhilata Hollandayê Almanya heye.
3- Nifûsa wê şazdeh milyon e.
4- Sîstema desthilata Hollandayê parlamenterî ye.
5- Zimanê fermî yê Hollandayê hollandî ye.
6- Navê paytexta Hollandayê Amsterdam e.
7- Li bajarê Rotterdamê bendereke navneteweyî heye.
8- Bi dewlemendiya cureyên gulan navdar e.

3- Deriyên Sûrên Amedê

Beşên hevokan bigihînin hev.
1d, 2c, 3f, 4a, 5b, 6e, 7g

C- HÎNDARIYÊN RÊZIMANÎ
1- Daçek
1- li, 2- di/de, 3- di/re, 4- ji/re, 5- ji, 6- bi/ ve, 7- bi/ve,
8- ji/ve, 9- bi, 10- ji/ve
2- Peyvsazî
1- çavşîn, 2- rojhilat, 3- yekşem, 4- pismam,
5- dotmîr, 6- dilxweş, 7-depreş, 8- demsal,
9-şevbaş, 10- salname, 11- rêziman

UNÎTE 8 PÊŞKETIN

A- TÊKBERÊN ELEKTRONÎK
1- Cihên vala dagirin.
1- cilşo, 2- tozmij, 3- firaqşo, 4- firin, 5- kompîtur,
6- televîzyon, 7- sarinc, 8- şofben

2- Kirîna têkberan
1- Şermîn dixwaze çilşo, sarinc, firin, tozmij, televîzyonê bikire.
2- Ew ê firaqşoyê nekirin.
3- Ew ê niha înternetê girê nedin.
4- Kawa û Şermîn diçin firoşgehê.

3- Li malê têkberên elektronîk
1- Ji ber ku li malê gelek karê wê hebû.
2- Binevşê taştê amade kir, nava malê malaşt, mal berhev kir, firaq xistin firaqşoyê, kinc raxistin.
3- Di mala Gulçînê de karên malê Ferzende dike.
4- Ji ber ku karê wî zêde ye.
5- Gulçînê ji bo Binevşê çay û paste amade kirin.

B- KOMPÎTUR Û ÎNTERNET

1- Bersivên xwendekaran

2- Pirsên jêrîn bibersivînin.

1- Ji amûrên serdema nû ya herî girîng kompîtur e.
2- Ew nivîsên xwe li ser kompîturê dinivîse û înternetê bi kar tîne.
3- Em dikarin bi riya înternetê gelek agahiyên pêwîst peyda bikin, tîşkenameyan bişînin.
4- Mirov dikare bi riya peyamhinêrê bi hevalên xwe re bipeyive.
5- Tîşkenameyan cihê nameyan girtiye.
6- Mirov dikare peyaman ji hevalên xwe bişîne, guhdariya radyo û muzîkê jî bike.

C-WEŞANA BI KURDÎ

1- Kî dizane?

1-d, 2-b, 3-c, 4-c

2- Çapemeniya kurdî

1- Yekemîn rojnameya kurdan Kurdistan e.
2- Rojnameya Kurdistanê li Qahîreyê dest bi weşanê kiriye.
3- Rojnameya Kurdistanê ji hêla Mîqdat Mîthat Bedirxan ve hatiye weşandin.
4- Di destpêka sedsala bîstan de kovarên mîna Jîn, Hetawî Kurdî, Rojî Kurd, Kurdistan.
5- 15'ê gulanê ango roja derketina kovara Hawarê.
6- Niha rojnameyên Xebat, Azadiya Welat û Kurdistanî Nwê bi kurdî rojane weşanê dikin.

3- Radyo

1- Şerq el Adna, 2- Brîtanyayê, 3- 1929'an, 4- Radyoya Erîvanê, Radyoya Tehranê, Radyoya Baxdayê.
5- Dengê Amerîkayê, Dengê Mezopotamya, Kurdistan Radio, Newa Kurd Radio, SBS-Kurdî, Radyo Zeyale

4- Televîzyon

1- Yekemîn televîzyona bi kurdî Xebat Tv ye.
2- Xebat Tv di sala 1992'yan de dest bi weşanê kiriye.
3- Yekemîn televîzyona peykî Med Tv ye.
4- Roj Tv, MMC, Kurdistan Tv, KurdSat, Zagros Tv, Newroz Tv, Rojhilat Tv, Tishk Tv, Komala Tv, Sahar Tv

SPARTEK

A- XEBATA LI SER PEYVAN

1-Xaçepirs

1-cilşo, 2- firaqşo, 3- rojname, 4- malper, 5- kovar, 6- name

2- Cihên vala dagirin.

1- cilşoyê, 2- namedanka/ tîşkenameyên, 3- malpera, 4- peyamhinêrê, 5- firaqşoyê, 6- tozmijê, 7- sarincê

B- XWENDIN

1- Pirsên li jêr bibersivînin.

1- Bêtêl û birûske di sala 1894'an de ji hêla Oliver Lotge ve hatiye îcadkirin.
2- Weşana televîzyonê cara yekemîn di sala 1936'an de li Londonê dest pê kir.
3- Li Tirkiyeyê weşana rengîn di sala 1984'an de dest pê kir.
4- Navê mucîdê telefonê Graham Bell e.
5- Bi vedîtina telefonê re mesafeya di navbera mirovan de ji holê rabû.
6- Îro bi telefonê em dikarin wêne û dîmenan bikêşin, dengan tomar bikin, peyaman bişînin û bikevin înternetê.

C- HÎNDARIYÊN RÊZIMANÎ

1- Van hevokan li gorî demên destnîşankirî biguherînin.

1- Li ber mala me dibistaneke nû hat avakirin.
2- Par zêdetirî sed pirtûkên bi kurdî hatine weşandin.
3- Îsal li Amedê mîhrîcaneke mezin tê lidarxistin.
4- Li Amedê fîlmê Bahoz dê bê nîşandayîn.
5- Di destpêka sedsala nozdehan li Stenbolê gelek kovarên kurdî hatin weşandin.

2- Cihên vala bi lêkera alîkar a avaniya tebatî dagirin.

1- hatin, 2- tên, 3- bê, 4- hatiye

3- Van hevokên bi avaniya lebatî bixin forma tebatî.

1- Rojnameya Kurdistan di sala 1898'an de ji hêla Mîqdat Mîthat Bedirxan ve hate derxistin.
2- Nûbara Biçûkan di sala 1684'an de ji hêla Ehmedê Xanî ve hate nivîsandin.
3- Radyoya Levant di sala 1941'ê de ji hêla hikûmeta Fransayê ve hatiye avakirin.
4- Heta niha zêdetirî deh televîzyonên peykê ji hêla kurdan ve hatine avakirin.
5- Her sal 22'yê rêbendanê de avabûna Komara Mehabadê ji hêla kurdan ve tê pîrozkirin.
6- Sala bê dê gelek parkên nû ji hêla Şaredariya Amedê ve bêne vekirin.

4- Van hevokên dema boriya têdeyî, bikin dema boriya dûdar.

1- Teknolojiya radyoyê ya pêşketî guherînên nû afirandine.
2- Weşana televîzyonê cara yekemîn di sala 1936'an de li Londonê dest pê kiriye.
3- Li Tirkiyê weşana televîzyonê cara pêşî di sala 1970 de pêk hatiye.
4- Mucîdê mezin Graham Bell di sala 1876 de telefon îcat kiriye.
5- Şerefxanê Bedlîsî pirtûka xwe ya dîrokê Şerefname di sala 1597'an de qedandiye.

HÎNKER Asta Yekemîn

Ev pirtûka li ber destên we, pirtûka asta yekemîn a setekê ye. Ew seta ku ji sê pirtûkan pêk tê ji hêla Komîsyona Materyalan a TZPKurdî ve tê amadekirin.

Bi vê pirtûka asta yekemîn dê kesên ku qet bi kurdî (zaravayê kurmancî) nizanin bikaribin li gorî mijarê peyv û têgihên pêwîst û mijarên rêzimanî yên bingehîn hîn bibin û bi hîndariyên cur bi cur behremendiya xwendin, têgihîştin û nivîsandina kurmancî bi pêş bixin.

Ev pirtûk bi rênîşanderiya mamosteyan dê kesên ku dixwazin kurmancî hîn bibin, bigihîne asta duyemîn.

Di vê pirtûkê de ev xal hene;

- *Diyalog û nivîsên kurt û sivik*
- *Pirs û xaçepirsên bikaranîna zimên*
- *Mijarên rêzimanî û hîndariyên têkildarî wan*
- *Li dawiya her unîteyê spartekên bi hîndariyên cur bi cur*
- *Lîsteya lêkeran bi kişandina li gorî dema borî û dema niha*
- *Bersivdanka hîndarî û spartekan*

ENSTÎTUYA KURDÎ YA STENBOLÊ

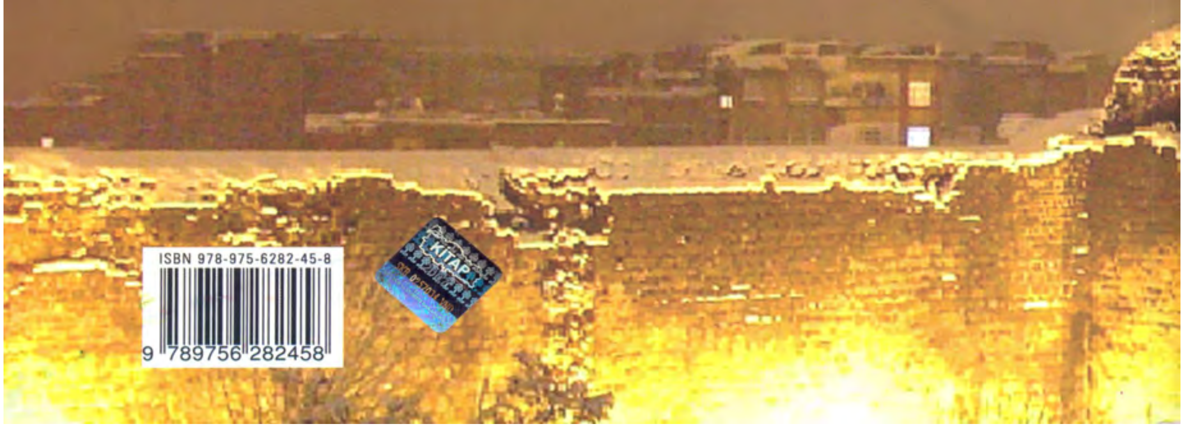

ISBN 978-975-6282-45-8
9 789756 282458